Тошкент ҳақиқати

№ 65 (10.491).
1993 йил
8 июнь
сешанба
Нархи 10 сўм.

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий–сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

ЎЗБЕКИСТОН:
БАРҚАРОРЛИК ҚАДР-ҚИММАТИ

Мустақилликка эришиб, жаҳон ҳамжамияти томонидан тан олингач, мамлакатимизга бўлган қизиқиш кун сайин ортиб бормоқда. Таассуфки, Ўзбекистонда кечаётган ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ислоҳотларга баҳо бераётганда баъзи бир чет эл ва собиқ марказнинг айрим оммавий ахборот воситалари бирёқламаликка йўл қўйиб, факт ва ҳодисаларни билмасдан ёки атайлаб бузиб кўрсатишга уринмоқда.

Сиёҳ қора бўлса ҳам кўнгил оқ бўлсин экан!

Куни кеча олис океан ортида нашр этиладиган «Новое русское слово» газетасига кўзимиз тушиб, дунёда холис сўз, инсоф-диёнат ҳали ҳам устувор эканига имон келтирдик. Буни қарангки, иттифоқпараст ҳамкасбларимиз ва ўзимиздан чиққан айрим сўзамоллар бизга тош отиб турганда, хорижлик муаллиф Владимир Пильняк Ўзбекистон ҳақида холис сўз айтишга журъат топибди. Албатта, унда айрим баҳсли ўринлар ҳам йўқ эмас.

Қуйида шу мақолани эътиборингизга ҳавола этмоқдамиз.

Кейинги вақтларда «Новое русское слово» газетасида Ўзбекистондаги аҳвол ҳақида бир қанча мақолалар эълон қилинди. («Ўзбекистон президенти ўзини ҳимоя қилмоқда» — 6—7 март, «Мустақил Ўзбекистон: қатағонлар солномаси» — 12 март ва ҳоказо). Бу мақолаларда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов шаънига жиддий танқидий гаплар айтилган. Уни коммунистик усуллар билан раҳбарлик қилишда, Тожикистондаги можарога аралашишда, энг муҳими эса — республикада қатағон тузумини ўрнатишда айбладилар. Ўзбекистонда, дейилади 6—7 мартда эълон қилинган мақолада, — «Бирлик» мухолиф демократик ҳаракатининг фаолияти уч ойга тақиқлаб қўйилди, мухолифатнинг ҳамма газеталари ёпилди, ҳуқуқни ҳимоя қилувчи бир неча киши устидан суд ўтказилди. Ниҳоят: «Ўзбекистонда инсон ҳуқуқларининг ҳолати собиқ СССР республикалари орасида жуда ёмон» деган хулоса чиқарилади.

Газетхонлар мазкур мақолаларда Ўзбекистондаги вазият фақат Президент Каримовга ва унинг сиёсий йўлига душман бўлганлар нуқтаи назаридан баҳоланганини пайқаб олдилар. **Ҳолбуки, қадимий румодаёқ: «иккинчи томоннинг ҳам фикри эшитилсин», дейишар эди.**

Гапни шундан бошламоқчиман: Президент Каримов ўз сиёсий рақибларининг танқидига бир неча бор жавоб қайтарди. Расмий баёнотларидан бирида у ўз далил-исботларини қуйидаги сўзлар билан мухтасар ифодалади: «Ўзбекистонда ақидапарастлик ғалаба қиладими ёки демократиями, деган масала ҳал этилаётган бир пайтда мухолифатнинг икки-уч арбоби ҳақида гапиришга на ҳожат». Амалий равишда қисқа таърифлаб берилган бу масала бултур Американинг бир фирмаси ишлари билан шу республикага борганимда у ердаги сиёсий вазият ҳақида олган таассуротларимга аниқ-равшан мос келади. Ҳа, Ўзбекистонда ақидапарастлик бирданига барча жабҳалар бўйлаб: сиёсатда ва иқтисодиётда, катта шаҳарларда ва қишлоқ туманларида ҳужум қилмоқда. Бир мисол келтираман. Наманган, Бухоро, Фарғона ва Андижон вилоятлари деярли барча рус аҳолисини қисиб чиқарди, деса бўлади. Ўзбек бўлмаганларнинг кўпчилиги жўнаш тараддудини кўришмоқда. Бу одамлар бир амаллаб жўнаб кетиш ва Россиянинг бирон жойидан турар-жой топишнигина орзу қилмоқдалар. Аммо бу орзуни рўёбга чиқариш унчалик осон эмас. Каримовнинг амалий фаолиятини баҳолаганда аввалги тузум унга қолдирган аянчли меросни эътиборга олмасдан бўлмайди. Пахта яккаҳокимлигига зўр берилгани ва кимёвий ўғитлардан меъёрсиз фойдаланилгани табиий муҳитнинг ҳалокатли булғанишига олиб келган эди. Республиканинг ери, суви ва атмосфераси шу қадар заҳарландики, ҳали кўп йилларгача бундан покланиш амримаҳол. Аҳоли тановвул қилаётган маҳсулотлар сиҳат-саломатлик учун ҳалокатли даражада зарарлидир.

Неча ўн йиллар мобайнида амал қилиб келган бу омилларнинг ҳаммаси ўзбек халқини жисмоний мажруҳлик ёқасига келтириб қўйган эди. Шуни айтиш кифояки, 1987 йилда ўтказилган «тиббий десант» (бу тадбирда асосан Россиядан икки мингга яқин шифокор ва тиббий ҳамшира қатнашган эди) 10.000 дан кўпроқ гўдакни омон асраб қолди. Аммо Совет Ўзбекистонининг бутун тарихи мобайнида бундан бошқа десант ўтказилмади. Шу десант билан ёки унга ўхшаш тиббий муолажа билан қамраб олинмаган болалар ёрдамдан бебаҳра қолдилар. Шунинг оқибатида республика қишлоқ аҳолисининг 40 фоизи анемия (камқонлик) дардига чалинган, 20 фоизи жигар дардига ва бошқа касалликларга мубтало бўлган. Кези келганда шуни айтмоқчиман: жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖСТ) мана шу заҳарланган туманларда қон плазмаси харид қилишни тақиқлайдиган пайт келган. Билишимча, Германиянинг бир неча тиббиёт фирмаси ҳозирнинг ўзидаёқ Ўзбекистонда ҳақиқий «плазма кони»ни топгандек бўлмоқда.

Қишлоқлардаги кўп болали оилалар анъанага кўра не машаққатлар билан йиққан маблағини никоҳга, суннат тўйларига исроф қилади, шу сабабли уларда гўдакларни жисмоний ва ақлий жиҳатдан тузукроқ камол топтиришни таъминлаш учун маблағ қолмайди. Шу муносабат билан эслатиб ўтай: собиқ СССРдаги армия раҳбарияти ўзбек йигитларидан ҳарбий қисмларда эмас, балки асосан қурилиш батальонларида кўпдан бери иш кучи сифатида фойдаланар эди.

Кўз ўнгимизда Орол денгизи ҳам ўша яроқсиз иқтисодий сиёсатнинг қурбони бўлди. Ўрта Осиёдаги икки азим дарё — Сирдарё ва Амударё сувидан ўринсиз фойдаланилиши оқибатида денгиз сатҳи салкам беш баравар қисқариб кетди. Орол денгизи тепасида пайдо бўладиган илиқ ва нам ҳаво ўтмишда Россия ва Қозоғистоннинг ҳаво оқимларини жанубга ўтказмайдиган табиий тўсиқ бўлиб турар эди. Энди бу тўсиқ барҳам топгач, совуқ ҳаво Ўрта Осиё экинзорларига ёпирилиб, дўл ва жала келтирмоқда. Ҳозир ҳатто июль ойида ҳам жала қуйиб, дўл ёғадиган ва миллиардлаб зиён етказадиган бўлиб қолди (Ўзбекистонда ҳеч қачон бундай бўлмас эди-ку). Натижада бир қанча муҳим иссиқсевар экинларнинг ўсиб етилиши учун анча қулай давр қисқарди. Бу эса ўзбеклар учун ҳам, уларнинг қўшнилари учун ҳам кўпдан-кўп қийинчиликларни келтириб чиқармоқда. Энди яхши пишиб етилмаган пахта териб олинмоқда, шу сабабли жаҳон бозорида унга талаб камаймоқда.

Шу қадар кўп жуда оғир муаммоларни мерос қилиб олган Каримов ўз мамлакатидаги аҳволни яхшилаш учун бутун куч-ғайратини сарфламоқда. Бу йўлда ҳозирнинг ўзидаёқ баъзи натижаларга эришилди. Чунончи, Фарғона водийсидаги анчагина экинзорлар маҳаллий деҳқонларга хусусий мулк қилиб берилди. Бу тадбирнинг натижалари сезила бошлади. Капиталистик давлатлар билан иқтисодий алоқалар ўрнатилмоқда. Исроил билан муносабатларда айниқса катта муваффақиятларга эришилди. Яҳудийлар давлатидан келган мутахассислар Ўзбекистонда томчилатиб суғориш усулини йўлга қўймоқдалар, бу усул яқиндагина мустақиллик олган республика тараққиёти учун чинакам буюк аҳамиятга эгадир. Сувдан тежаб фойдаланиш пахта етиштиришга ажратилган майдонларни қисқартириш ва бўшаб қолган ерларда маккажўхори ҳамда қандлавлаги етиштириш имконини беради. Шу тариқа омихта ем ва қанд саноати учун негиз яратилади. Яқин ўтмишда вазият мутлақо бошқача эди: дон йўқлиги сабабли паррандалар ёппасига сўйиб юборилар, мевани саноатда қайта ишлаш учун керакли шакар эса ғарбдан валютага харид қилинар эди.

Исроилликлар Ўзбекистон раҳбариятининг эътиборини Ўзбекистондаги қуёш энергиясидан фойдаланишнинг беҳисоб имкониятларига ҳам қаратдилар. Энергетиканинг бу янги тури келгусида республика иқтисодиётининг энг муҳим қисми бўлиб қолса ажаб эмас.

Аммо, Каримовга қарши мақолага қайтайлик. Ҳа, инсон ҳуқуқлари жиҳатидан Ўзбекистон собиқ Совет республикалари орасида охирги ўринда турар эмиш. Хўш, агар масала шу тарзда қўйиладиган бўлса, бу борада кимни рекордчи дейиш керак? Днестрбўйи можаросига ўралашган Молдованими, ёки Жанубий Осетия ва Абхазия ишкаллигига дучор бўлган Грузиянимиꞌ? Арманистон билан Озарбайжон ўртасидаги кўп йиллик можаро қанчадан-қанча одамларнинг ёстиғини қуритганини ким ҳисоблаб чиққан? Тожикистончи? Афғонистонлик ақидапарастлар «асал иси»ни пайқаб қолиб, инсон ҳуқуқлари учун курашга «ҳисса» қўшиш учун шу ерга ёпирилиб кела бошладилар... Тожикистондаги фуқаро уруши қурбонларининг сони аниқ маълум эмас, аммо юз мингге яқин киши нобуд бўлди, деб тахмин қилиш учун ҳамма асослар бор. Тожикларнинг ярим миллионга яқини ўз уйларини тарк этиб, қочқинларга айланиб қолишди. Тожикистоннинг эртанги куни ҳақидаги тахминлар ҳам қувонарли эмас.

Шундай қийин шароитда Ўзбекистон Республикасида барқарорликни сақлаб туриш Каримовнинг асосий вазифаси бўлиб қолмоқда. Фақат шундай сиёсат ўтказилгандагина у хорижий сармоядорларни Ўзбекистонга жалб этиши мумкин. Уларнинг молиявий сармояларисиз маҳаллий иқтисодиётни юксалтириб бўлмайди. Ҳар қандай беқарорлик республика хўжалигига ҳалокатли таъсир қилади: эркин алмаштириладиган валютанинг асосий манбаи бўлмиш «сайру саёҳат индустрияси»га путур етказган террорчилар ҳаракатлари Миср учун қанчалик қимматга тушганини эслайлик.

Айни пайтда мусулмон ақидапарастлари ҳужумни давом эттиришмоқда. Улар Тожикистонда ўз тажовузкорлик мақсадларини яширмаяптилар, Ўрта Осиёдаги бу мамлакатда Ислом ақидапарастларининг ғалабаси нималарга олиб келишини Эрон мисолида яққол кўриш мумкин. Оятилло Ҳумайний раҳбарлигида амалга оширилган «ислом инқилоби» оқибатларини инсоният узоқ вақт сезиб туради. Шу касалликнинг қўшни Ўзбекистонга тарқалиши қандай оқибатлар келтиради? Бу республиканинг табиий ресурслари кўплигини эслайлик. Лекин гап фақат табиий ресурсларда эмас. Яқин ўтмишда Ўзбекистон корхоналари ва институтлари «умумиттифоқ ҳарбий саноат мажмуининг таркибий қисми бўлиб, СССР ракета қўшинлари учун асбоблар ва энг янги машина — ускуналар етказиб берар эди. Ҳозир бу корхоналар ва муассасалар ишсиз қолди. Уларнинг раҳбарлари зўр бериб янги буюртмачиларни излашяпти. Буларнинг ҳаммаси Эрондаги дин мутаассибларининг қўлига тушиб қолса нималар бўлиши ҳақида ўйламаслик мумкин эмас. Ақидапарастлар бундай қудратли техника ва бой хомашё базасини қўлга киритиб бир эмас, юзлаб ядровий бомбаларни ишлаб чиқарган, шунингдек уларни етказиш воситалари тўғрисида ҳам жон куйдирган бўлар эдилар. Бу инсониятга қандай хавф солишини тушунтиришга ҳожат

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУДУДИДА ВАЛЮТАНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТЎҒРИСИДА

«Валютани тартибга солиш тўғрисида» ва «корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида 1993 йил 7 майдаги Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ ва халқаро тўловларни марказлашган тартибда амалга ошириш учун чет эл валютасида олинадиган барқарор молиявий манбаларни таъминлаш, республика валюта фондини шакллантириш, аҳоли учун биринчи навбатда зарур бўлган буюмларни чет элдан харид қилишни таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Қуйидагилар белгилаб қўйилсин:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида тадбиркорлик ёки бошқа фаолият билан шуғулланувчи ҳамда чет эл валютасида тушум олувчи мулкчиликнинг барча шаклларидаги корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар чет эл валютасида олинган тушумдан солиқ тўлайдилар;

бартер экспорт-импорт операцияларини амалга оширишда валюта тушуми суммаси битим қийматидан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқилади ва чет эл валютасида олинган тушумга солиқ солишнинг объекти бўлиб ҳисобланади;

чет эл валютасида олинган тушумдан 25 фоизли ставка бўйича солиқ — республика валюта фондига ва 10 фоизли ставка бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳрининг тегишли валюта фондларига тўланади. Бунда валютанинг 5 фоизи республика валюта фондига ажратмаларнинг 25 фоизи ҳисобидан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банк томонидан белгиланадиган тартибга мувофиқ марказий банкка ажратилиши-сотилиши керак.

2. Қуйидагилар тасдиқлансин:

чет эл валютасида олинган тушумдан солиқни ҳисоблаб чиқиш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ;

республика валюта фонди тўғрисидаги низом 2-иловага мувофиқ (2-илова Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари тўпламида эълон қилинади).

3. Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ бош бошқармаси билан биргаликда:

чет эл валютасида олинган тушумдан солиқни ҳисоблаб чиқиш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқномани ўн кун муддатда ишлаб чиқсин ҳамда уни тегишли вазирликлар, идоралар, концернлар, уюшмалар ва бошқа солиқ тўловчиларга етказсин;

чет эл валютасида ундириладиган божлар, йиғимлар ва солиққа тегишли бўлмаган бошқа мажбурий тўловлар рўйхати тўғрисидаги таклифларни икки ҳафта муддатда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банки ўн кун муддатда республика валюта фонди маблағларидан Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига валюта сотиш тартиби бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси, Марказий банк, Давлат солиқ бош бошқармаси, Давлат божхона қўмитаси ҳамда Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги билан биргаликда икки ҳафта муддатда валюта, экспорт-импорт операциялари бўйича статистика ҳисоботи шаклини ишлаб чиқсинлар ва уни жорий этиш юзасидан таклифлар киритсинлар.

6. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ваколатли банклар билан биргаликда ҳар ойда кирималарнинг манбаларини ва харажатлар моддаларини кўрсатган ҳолда амалга оширилган валюта операциялари бўйича ҳисоботларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этишни таъминласин.

7. Вазирликлар, идоралар, банклар ва бошқа ташкилотлар бир ой муддатда норматив ва йўриқнома ҳужжатларни мазкур қарорга ва илова қилинаётган низомга мувофиқлаштирсинлар.

8. Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 6 сентябрдаги 200-7-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

9. Ушбу қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари ўртоқ Ў. Т. Султонов зиммасига юклатилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 25 май.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ 1993 ЙИЛ 25 МАЙДАГИ ҚАРОРИГА 1-ИЛОВА

ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДА ОЛИНГАН ТУШУМГА СОЛИНАДИГАН СОЛИҚНИ ҲИСОБЛАБ ЧИҚИШ ВА ТУЛАШ ТАРТИБИ ТУҒРИСИДА

НИЗОМ

Ушбу низом чет эл валютасида олинган тушумдан солиқ тўловчиларнинг рўйхатини, солиқни ҳисоблаб чиқиш ва тўлаш муддатлари тартибини белгилайди.

Солиқ тўловчилар чет эл валютасида олинган тушумдан солиқ тўлашда ушбу низомга ва Ўзбекистон Республикасининг солиқ солиш бўйича бошқа қонун ва норматив ҳужжатларига амал қиладилар.

1. Қуйидагилар солиқ тўловчилар ҳисобланадилар:

юридик шахс бўлган мулкчиликнинг барча шаклларидаги корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар, шу жумладан, жамоа, давлат, деҳқон хўжаликлари ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, шунингдек, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларнинг юридик шахс бўлмаган, аммо банк муассасаларида мустақил балансга ва ҳисоб счётига эга бўлган филиаллари, ваколатхоналари ва бошқа алоҳида бўлинмалари;

хўжалик ҳисобида бўлмаган, лекин хўжалик (тижорат) фаолиятидан чет эл валютасида даромад олаётган ташкилотлар;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл инвестицияси билан ташкил этилган корхоналар, хўжалик ҳисоби принципларида хўжалик (тижорат) фаолиятини амалга оширувчи халқаро бирлашмалар ва ташкилотлар, уларнинг шўъба корхоналари, филиаллари ва бошқа бўлинмалари, шунингдек, бош корхоналари бошқа давлатларнинг ҳудудларида жойлашган Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги шўъба корхоналар, филиаллар ва бошқа бўлинмалар;

хўжалик (тижорат) фаолиятини амалга оширувчи, ҳукумат тасарруфида бўлмаган халқаро ташкилотлар (бирлашмалар);

банклар ва суғурта органлари.

2. Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни, бошқа моддий бойликларни сотишдан ва сотишдан ташқари операцияларни амалга оширишдан чет эл валютасида олинган тушум солиқ солиш объекти ҳисобланади.

мазкур низомда маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни сотишдан чет эл валютасида олинган тушум деганда жўнатилган маҳсулот ҳамда бажарилган ишлар ва кўрсатилган хизматлар учун счётлар бўйича тўланган сумма, шунингдек, сотилган маҳсулот (ишлар, хизматлар) учун тўланган, корхонанинг банкдаги счётига, корхонанинг кассасига ҳақиқатда тушган чет эл валютасидаги пул маблағлари, шунингдек, бошқа тадбиркорлик фаолиятидан чет эл валютасида олинган сумма тушунилади.

3. Чет эл валютасида олинган тушумга солинадиган солиқ тўловчиларнинг счётларига валюта тушуми келиб тушган вақтдан бошлаб 10 кун мобайнида Республика Валюта фондига 25 фоизли ставка бўйича ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар Валюта фондларига 10 фоизли ставка бўйича тўланади.

Республика Валюта фондига ўтказиладиган 25 фоиз ажратмаларнинг 5 фоизи Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банки томонидан белгиланадиган тартибга мувофиқ марказий банкка ажратилиши — сотилиши шарт.

4. Корхоналардан солиқ олиш мақсадида корхоналарнинг чет эл валютасидаги ялпи тушуми қуйидагилар ҳисобига камайтирилган ҳолда қабул қилинади:

юкларни транспортда ташиш, суғурта қилиш ва тарқатиш қиймати;

битимлар ва шартномаларга мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг бошқа резидентларига тегишли бўлган ҳамда улардан солиқ бевосита валютанинг ушбу қисмини олувчи томонидан тўланадиган чет эл валютасидаги тушумнинг бир қисми;

кредитлар учун фоизлар бўйича чет эл валютасидаги тўловлар суммаси, муддати ўтиб кетган ва муддати узайтирилган ссудалардан ташқари;

хайрия, экология ва соғломлаштириш жамғармаларига берилган чет эл валютасидаги тушум суммаси, лекин чет эл валютасида олинган солиқ солинадиган тушумнинг 1 фоиздан кўп бўлмаган миқдорда.

5. Хайрия мақсадларида хайр-эҳсон сифатида тушувчи чет эл валютасидаги маблағлардан мақсадли фойдаланилган тақдирда;

корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларнинг акциялари, брокерлик ўринлари, қимматли қоғозларини сотиб олганлик учун тўловнинг устав сармоясига тушган улушидан;

валюта бозорида сотиб олинган чет эл валютасидан чет эл валютасида олинган тушумга солинадиган солиқ ундирилмайди.

6. Солиқ суммаси, берилган имтиёзларни ҳисобга олиб, чет эл валютасида олинган тушум миқдоридан келиб чиқилган ҳолда солиқ тўловчи томонидан мустақил равишда ҳисоблаб чиқилади.

Бунда корхона даромадларидан олинадиган солиқ чет эл валютасида олинган тушумни ўз ичига олмайдиган ялпи даромаддан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқилади.

(Давоми 2-бетда).

«МЕҲНАТ БОЗОРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН АҲОЛИСИНИ ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯЛАШ» МИЛЛИЙ СЕМИНАРИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Ғоят инсоний ва олижаноб умумбашарий муаммога бағишланган миллий семинар қатнашчиларини чин кўнгилдан табриклайман.

Аҳолини туб демократик ислоҳотлар ва бозор муносабатлари йўлидаги ларзалардан кучли ижтимоий ҳимоялаш стратегиямизнинг энг асосий негизидир. Ўзбекистон ҳукумати шу қийин даврда болаларни, кексаларни, ногиронларни, кўп болали оилаларни, ишсизларни ва жамиятнинг бошқа энг ночор табақаларини ишончли равишда ҳимоя қилиш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилмоқда.

Бизнинг ижтимоий ҳимоялаш дастуримиз кафолатларнинг янги тизимини ишлаб чиқишга, аниқ мақсадни кўзловчи ижтимоий сиёсатни амалга оширишда ягона ёндашувни таъминлашга ҳамда давлат тузилмалари билан жамоат ташкилотларининг фаолиятини мувофиқлаштиришга қаратилган.

Шу муносабат билан аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасида бошқа мамлакатларнинг тажрибасини ҳар томонлама ўрганиш биз учун катта аҳамиятга эгадир.

Жаҳон банки билан немис техника ҳамкорлиги жамиятининг фаол кўмагида ўтказилаётган миллий семинар катта фойда келтиришига ҳамда жаҳон тажрибасини эътиборга олиб аҳолини ижтимоий таъминлаш ва унга хизмат қилишнинг ривожланган тизимини, меҳнат бозорини вужудга келтириш билан, аҳолига иш бериш ва уни ишга жойлаштириш билан, ногиронларга тиббий ёрдам бериш, меҳнатга кўниктириш ва руҳий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва уларнинг меҳнат қобилиятини тиклаш билан боғлиқ бўлган кўпгина масалаларни батафсил кўриб чиқишига ишончим комил.

Ҳаммангизнинг муваффақиятли ва самарали ишлашингизга тилакдошман.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

1993 йил 7 июнь,
Тошкент шаҳри.

ИҚТИСОДИЁТНИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ, ИЖТИМОИЙ АДОЛАТНИ ҚАРОР ТОПТИРИШ ЗАРУР

• (Ангрен шаҳар фаоллари йиғилишидан)

Биз ҳаётимизда туб бурилишлар ясалаётган паллани бошдан кечирмоқдамиз. Мустақилликни мустаҳкамлаш ва шу асосда янги адолатли жамият қуриш йўлида катта қийинчиликлар, бир қатор муаммоларни ҳал этишга тўғри келмоқда. Олдинда турган синовлардан муваффақиятли ўтиш, дадил олға бориш учун ҳамма жойда халқни ягона мақсад йўлида бирлаштириб, бошқарувни моҳирона ташкил этиш, ижтимоий адолат қоидалари бузилишига асло йўл қўймаслик талаб қилинади.

Республика Президенти И. А. Каримовнинг халқ депутатлари Жиззах ва Сурхондарё вилоятлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессияларида сўзлаган нутқлари бу борадаги ишларимизни тубдан ўзгартиришда катта аҳамиятга эга бўлди. Ҳозир ҳамма шаҳар ва туманларда ана шу нутқлар ўрганиб чиқилиб, халқ депутатлари Кенгашларининг сессияларида, фаоллар йиғилишларида бу масала атрофлича муҳокама қилинмоқда. Яқинда Ангренда бўлиб ўтган фаоллар йиғилиши шаҳарда ижтимоий-иқтисодий вазиятни барқарорлаштириш ва адолат принципларини сақлаш тўғрисидаги масалага бағишланди. Бу масала юзасидан Тошкент вилояти ҳокими **С. Д. Сайдалиев** маъруза қилди.

Маърузачи шуни таъкидладики, вилоятимизнинг энг йирик шаҳарларидан бири бўлган Ангренда ижтимоий вазият, иқтисодиётнинг аҳволи, умуман, бу ерда ҳозир амалга оширилаётган ишлар ҳали кўнгилдагидек эмас, республика ҳукумати, вилоят ҳокимлиги ва шаҳар ҳокимлиги томонидан белгиланган дастурлар тўлиқ ижро этилмаяпти. Вилоят ҳокимлиги маҳкамаси томонидан тузилган ва шаҳар халқ хўжалиги тармоқларидаги ишларни таҳлил этган ишчи гуруҳи бу борада жиддий камчиликлар ва айрим суиистеъмолликлар борлигини қайд қилди.

Шаҳарда иқтисодий ислоҳотлар сусткашлик билан амалга оширилмоқда, ҳамма соҳада маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ва меҳнат унумдорлигининг пасайишига йўл қўйилмоқда. 1992 йилда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 1991 йилга нисбатан 18,5 фоизга пасайиб кетди. Цемент, ғишт ишлаб чиқариш тенг баробарга, кўмир қазиб олиш 21,5 фоизга камайди. Шаҳардаги йирик сопол идишлари комбинати, «Ўзбекрезинотехника» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва қурилиш материаллари комбинати сингари корхоналарда маҳсулот етказиб бериш юзасидан белгиланган тадбирлар тўлиқ бажарилмади.

Бугунги кунда вилоятдаги ишлаб чиқариш ҳажмини пасайтирган корхоналарнинг асосий қисми Ангрен шаҳрига тўғри келаётганлиги ачинарлидир. Бу ердаги 26 та корхонадан 19 таси ўтган йили ишлаб чиқариш миқдорини камайтирди. Халқ хўжалигига 1152,0 миллион сўмлик маҳсулот етказиб берилмади. Шу йил январь-апрель ойларида ҳам ишлаб чиқариш ҳажмини пасайтирган корхоналар сони деярли камаймади. Улар жами бўлиб 3094,0 миллион сўмлик маҳсулот етиштирмадилар. Ангрен разрезида, картонтара комбинатида маҳсулот айниқса камайиб кетишига йўл қўйилди. Шу даврда Янги Ангрен ГРЭСида электр энергия ишлаб чиқариш 35,5 фоизга пасайтириб юборилди. 829 минг тонна кўмир кам қазиб олинди. Цемент ишлаб чиқариш 61,4 фоиз, линолеум тайёрлаш 41,9 фоиз камайиб кетди. Умуман шаҳар бўйича саноат маҳсулотлари тайёрлаш ҳажми 27,4 фоизга қисқарди.

Шаҳарда уй-жой қурилиши, кенг истеъмол моллари ишлаб чиқаришдаги аҳвол ҳам яхши эмас. Минг афсуски, корхона ва муассасаларнинг раҳбарлари халқ истеъмоли маҳсулотлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш тўғрисида неча марталаб ваъда беришади-ю, лекин сўзларининг устидан чиқишмаяпти, асоссиз сабабларни рўкач қилиб масъулиятдан қочишмоқда. Вилоятнинг бошқа шаҳарларида қисқа фурсатда бу борада катта ўзгаришлар қилинаётган бир пайтда жуда катта имкониятлари мавжуд бўлган Ангренда бу иш оқсаётганлиги ачинарлидир. Ваҳоланки бу шаҳарнинг ташқи бозорга қимматбаҳо маҳсулотлар ишлаб чиқариш салоҳияти ҳам жуда юқори.

(Боши. Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН: БАРҚАРОРЛИК ҚАДР-ҚИММАТИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

йўқ. «Мустақил Ўзбекистон: қатағонлар солномаси» (Новое русское слово, 12 май) мақоласининг муаллифлари Олег Орлов билан Александр Тавризовни газета «Мемориал» ҳуқуқни муҳофаза қилиш марказининг аъзолари» деб таништирган, лекин чамаси улар бу муаммолардан ташвишланаётгани йўқ. «Ҳокимият қатағонни республикада барқарорликни қандай қилиб бўлсада сақлаб қолиш зарурлиги билан оқламоқда, — дейишади улар очиқдан-очиқ истеҳзо билан. — Бунда ислом ақидапарастлиги асосий хавф деб кўрсатилмоқда». Эҳтимол Орлов ва Тавризов жанобларининг нуқтаи назаридан қараганда бир неча мухолифни қамоққа олиш ялпи фуқаролар уруши бошланишидан ҳам кенгроқ кўламли воқеадир. Улар инсон ҳуқуқлари учун, ҳар бир сиёсий гуруҳнинг очиқ ҳаракат қилиш ва ўз мақсадига эришиш ҳуқуқи учун кураш байроғи остида Президентга ҳужум қилмоқдалар. Бундай фаоллик натижасида вазият беқарор тус олса — нима бўлибди, бу унча муҳим эмас, дейишмоқда бизга. Ҳолбуки, ақидапарастларнинг таҳдиди кучайиб бораётган шароитда бундай даъватлар ғоят вайрон қилувчи тус олиши мумкин. Анвар Садат Мисрда «мусулмон биродарлар» ташкилоти очиқ иш олиб боришига рухсат этиши биланоқ унга ўлим ҳукми чиқарилган эди. Яқингинада Тожикистон Президенти Набиев ҳам «бепоён демократия»ни бой бериб қўйди. Бунинг оқибатлари ҳаммага маълум. Хўш, шундан кейин Каримов ҳам ана шу йўлдан бориши керакми?

Орлов ва Тавризов жанобларининг юқорида парча келтирилган мақоласида ўтган йилнинг январида Тошкентда бўлиб ўтган тартибсизликларга катта жой ажратилган. Ўшанда тартибсизликлар ўзларининг моддий аҳволи қийинлигидан ранжиган талабалар норозилик юриши уюштириб, шаҳар маркази томон боришга аҳд қилишларидан бошланган эди. Талабалар ётоқхоналари дахасига келтирилган милиция кучлари намойишчиларга зарба берди, икки киши ҳалок бўлди, «жуда кўп талабалар калтакланди ва қўлга олинди», деб ёзади мақола муаллифлари.

Аммо тилга олинган «намойиш» аввал бошданоқ тинч намойиш эмас эди. Тўхтовсиз кўпайиб бораётган оломон жунбуши ҳар дақиқа кучайиб, зўравонликка айланиш хавфи бор эди. Одамларнинг кўзи қонга тўлиб, ваҳшийлашиб кетган, ғалаён бошчилари тинчланиш ва тарқалиш тўғрисидаги даъватларга ҳақорат билан жавоб қайтаришар эди. Милиционерлар тошбўрон қилинди, бўш шиша идишлар отилди. Бунга жавобан ўқ овози эшитилди. Жунбушга келган оломон Ўзбекистон пойтахти кўчаларидан ўтишига йўл қўйилмади. 1970 йилдаги даҳшатли воқеалар тошкентликлар хотирасидан ўчмаган бўлса керак, ўшанда «Пахтакор» ўйингоҳида ҳаддидан ошган безорилар (асосан партия — бюрократик раҳбарларнинг ўғиллари) кўчаларда «ўзбекларга ўхшамаган» қизлар ва аёлларни оммавий равишда хўрлаган эдилар. Бу гал шунга ўхшаш воқеалар бўлмади. Бизнингча, Лос-Анжелес полицияси Тошкент милициясидан ўрганса арзийди. Ҳатто исроилликлар ҳам шундай қатъият билан ҳаракат қилсалар интифода билан жангда мағлуб бўлмас эдилар.

Ўзбекистон Президентининг рақиблари Ўзбекистондаги рапрессиялар тўғрисида кўп гапирадилар, лекин шу вазиятнинг ўзига холис назар ташлайдиган бўлсак, бошқа собиқ Совет республикалари кўпчилигининг орасида Ўзбекистон қонунийлик ва осойишталикнинг воҳаси бўлиб қолганини кўрмаслик мумкин эмас. Ҳолбуки, бу республика яқин вақтларгача ашаддий ички тўқнашувлар майдони эди — мен месхетиларга машъум ҳужумни кўзда тутяпман. Аслида Ўзбекистон халқининг мутлақ кўпчилигининг бу ваҳшийликларга ҳеч қандай алоқаси йўқ. Қирғинбарот ўша вақтдаги ҳокимият идораларининг иштирокида (ёки тўғрироғи раҳбарлигида) олдиндан тайёрланган эди. Бир неча ҳафта давомида Фарғонага жиноий унсурлар тўпланди. Уларга озиқ-овқат ва бошпана, ҳатто наркотик моддалар ва спиртли ичимликлар берилди. «Ташвиқотчилар» ҳам кам эмас эди. «Ўз-ўзидан юз берган» бу ҳаракатлар аниқ белгиланган муддатда бошланди. Ўша вақтда Ўзбекистон марказқўмининг биринчи котиби Рафиқ Нишонов бу ерда йўқ эди, у Москвада съездда эди. Хўш, бу ҳайрон қоларли даражада хабарсизликми ёки ўзининг бу ишга дахлсизлигини таъминлашга уринишмиди? Ҳар ҳолда сиёсий бюро унинг «хизматларини» тан олди, кўп вақт ўтмай у СССР Олий Кенгаши Миллатлар Кенгашининг раиси этиб тайинланди. Каримов даврида Ўзбекистонда бундай воқеаларнинг асари ҳам йўқ.

Республика ҳукумати шу вақтга қадар мамлакатдаги тобора кучайиб бораётган миллатчи унсурларнинг популигини пасайтиришга муваффақ бўлмоқда. Бу тўсиқ қанчагача бардош беришини айтишим қийин, лекин ҳозирги пайтда Ўзбекистон Президент Каримов бошчилигида ўрта аср реакцияси ва қонли бедодлик кучлари йўлида тўғон бўлиб турибди. Президент Каримов (Грузия, Арманистон, Озарбайжон, Молдова Президентларидан фарқли равишда) моҳирлик билан тез ҳаракат қилиб, ўз республикасида барқарорлик ва тартибни сақлаб туришга қодир бўлса, бунинг учун шу барқарорлик ва тартиб туфайли эсон-омон юрган ўғил-қизларнинг оналари ва оталари номидан унга таъзим қиламиз. Ўзбекистон Республикасида яшаётган, ўз юртида қочоққа айланмаган ва тарқалиб кетмаган миллионлаб кишилар номидан катта раҳмат. Вайрон бўлмаган завод ва фабрикаларда, экинлар дуркун ўсаётган далаларда меҳнат қилаётган ишчилар ва деҳқонлар ўзлари бир меъёрда яшаётганлари, бир-бирларини қирғин қилмаётганлари учун миннатдор бўлмоқдалар.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг хавфсизлик кенгаши Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг сиёсий фаолиятига эътибор бериб, беқарорлик давом этаётган кўпгина давлатларнинг раҳбарларини унинг тажрибаси билан таништирса ёмон бўлмас эди. Можаронинг олдини олиш бундай можарони тугатишдан ҳам муҳимроқ вазифадир. Эҳтимолки, Каримов можаро энди куртак отаётганда уни бартараф этиб, халқаро ҳамдўстликнинг миллиардлаб маблағини тежаб қолаётгандир. Балки у Нобель тинчлик мукофотига номзод қилиб кўрсатишга арзир.

Яна бир вазиятни ҳисобга олиш керак. Урушнинг оғир йилларида гитлерчи тўдалардан қочган минг-минглаб яҳудийлар Ўзбекистон ҳудудида бошпана топдилар. Ўша яҳудийларнинг ҳозир Қўшма Штатларда яшаётганларига ҳамда уларнинг авлодларига мурожаат қилмоқчиман: сизларнинг оилаларингизни сақлаб қолган ўзбек халқининг меҳмондўстлигини эсланг ва унга ёрдам беринг. Бу халқ ҳозир икки йўл ўртасида турибди.

Владимир ПИЛЬНЯК.

«Новое русское слово» газетаси (АҚШ), 1993 йил, май.

ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДА ОЛИНГАН ТУШУМГА СОЛИНАДИГАН СОЛИҚНИ ҲИСОБЛАБ ЧИҚИШ ВА ТУЛАШ ТАРТИБИ ТУҒРИСИДА.

НИЗОМ

(Давоми. Боши 1-бетда).

7. Республика валюта фондининг маблағлари Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг махсус счётида жамланади ҳамда улардан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган мақсадларда фойдаланилади.

8. Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар Валюта фондларининг маблағлари Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, унинг филиаллари ва бошқа ваколатли банкларнинг тегишли счётларида жамланади ҳамда улардан Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан белгиланадиган мақсадларда фойдаланилади

9. Қимматбаҳо тошларни, қимматбаҳо металларни, улардан ясалган буюмларни, уран ва бошқа стратегик хом ашёни ҳамда ўхшаши йўқ технологияларни экспорт қилишдан чет эл валютасида олинган тушумдан солиқ тўлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

10. Чет эл валютасида олинган тушумдан солиқ олиш бўйича ҳисоботлар тегишли солиқ идораларига ҳисобот ойидан кейинги ойнинг 20-кунига қадар тақдим этилади.

11. Ўзбекистон Республикасининг ваколатли банклари, Давлат божхона қўмитаси ҳар ойда тегишли молия ва солиқ идораларига Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган шаклга биноан амалга оширилган валюта, экспорт-импорт операциялари тўғрисидаги ҳисоботни тақдим этишга мажбурдирлар.

12. Экспорт қилган корхонанинг айби билан банкка тўлов ҳужжатлари тақдим этилмаган ёки товар юклаб жўнатилгандан кейин 180 кун ўтгач унинг ҳисоб счётига валюта тушуми тушмаган тақдирда банк бу ҳақда давлат солиқ идораларига маълум қилади.

13. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси ва унинг ҳудудий бўлинмалари маҳаллий солиқ идораларининг сўровларига биноан уларга божхона декларациялари реестрларини жўнатиладиган маҳсулотлар миқдорини, валюта тушуми суммасини ҳамда экспорт юкларни жўнатишга асос бўлган бошқа маълумотларни кўрсатган ҳолда тақдим этадилар.

14. Чет эл валютасида олинган тушумдан солиқ тўлангандан кейин валюта тушумининг қолган қисми корхоналарнинг валюта фондларини шакллантиришга йўналтирилади, корхоналар ушбу фонд маблағларидан ўз ихтиёрлари бўйича, ўзларининг уставларида кўзда тутилган вазифаларга мувофиқ фойдаланадилар.

15. Республика Валюта фондига солиқ тўловларининг тўғрилиги ва ўз вақтида тўланганлиги учун жавобгарлик солиқ тўловчилар ва уларнинг мансабдор шахсларига юклатилади.

16. Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни сотишдан, сотишдан ташқари операциялар натижаларидан, шунингдек, бошқа тадбиркорлик фаолиятидан чет эл валютасида олинган тушумлар, агар Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги хорижий шериклар билан ҳисоб-китобларни амалга оширувчи ваколатли банклардаги счётларга ўтказилиши шарт.

Чет эл валютасида олинган валюта тушумини счётга ўтказишнинг кўрсатиб ўтилган тартибини бузганликлари учун корхоналарга Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ молия санкциялари қўлланилади.

17. Чет эл валютасидаги тушумдан солиқнинг тўлиқлиги, тўғрилиги ва ўз вақтида тўланишини назорат қилиш солиқ идоралари томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

18. Ушбу низом корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар томонидан бузилган тақдирда Республика Марказий банки, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, молия ва солиқ идоралари томонидан, уларнинг ҳуқуқ доирасида, белгиланган тартибда қуйидаги санкциялар қўлланилади:

молия санкцияларини қўллаш ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган миқдорларда маъмурий жарималар солиш;

ташқи иқтисодий фаолият қатнашчиси мақомидан маҳрум қилиш;

чет эл валютасида операциялар ўтказиш, товарлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилиш, ташқи иқтисодий савдо-воситачилик операциялари учун олинган лицензиялардан маҳрум этиш;

қоидаларнинг бузилишига йўл қўйган ёки валютани тартибга солиш меъёрларига риоя қилиш учун зарур чора-тадбирлар кўрмаган мансабдор шахсларни амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортиш.

19. Ушбу низомни қўллаш бўйича йўриқнома Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ бош бошқармаси билан биргаликда чиқарилади.

ИҚТИСОДИЁТНИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ, ИЖТИМОИЙ АДОЛАТНИ ҚАРОР ТОПТИРИШ ЗАРУР

(Давоми. Боши 1-бетда).

Маърузачи шаҳарда иқтисодий ислоҳотлар кўнгилдагидек бормаётганлиги, хусусийлаштириш, мол-мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, қўшма корхоналар ташкил этиш, умуман, истеъмол бозорини тўлдиришга хизмат қиладиган тармоқларни кенгайтириш борасида жуда орқада қолинаётганлигини мисоллар билан кўрсатиб ўтди.

Республика Президенти И. А. Каримов Сурхондарё ва Жиззах вилоятларида сўзлаган нутқларида савдо, умумий овқатланиш ва бошқа бир қатор соҳаларда қўпол камчиликларга, суиистеъмолликларга йўл қўйилаётганлиги тўғрисида алоҳида тўхталиб, бу соҳаларда ижтимоий адолат тикланмас экан, унинг оқибати яхшиликка олиб келмаслигини таъкидлаган эди. Текширишлар шуни кўрсатдики, Ангрен шаҳар савдосида ҳам айнан шундай тартибсизлик ва суиистеъмолликларга йўл қўйилмоқда. Аҳоли асосий озиқ-овқат ва ноистеъмол молларни вақтида ололмаётганлигидан шикоят қилмоқда. Шаҳардаги савдо ходимларининг ўз ишига бўлган совуққонлиги ва масъулиятсизлиги оқибатида халқ жабр кўрмоқда. Айрим савдо ходимларининг фаолияти кишини ғазаблантиради. Масалан, 34-дўконда (З. Исмоилова) 30 килограмм ёғ яшириб қўйилган, 77-магазин мудири З. Токаш Индонезиядан келтирилган қора чойни вақтида тарқатмаган. 86-дўконда (Г. Сионов) 19,1 минг сўмлик 43 қоп биринчи навли ва «Ўзбекистон» навли ун ёмон сақланганлиги оқибатида фойдаланиш учун яроқсиз ҳолга келган. 80-дўкон (Г. Сукозян)да 15 қоп ун сичқонларга ем бўлган, 74-дўконда (И. Усмонова) консерваланган маҳсулотларнинг бузилишига йўл қўйилган.

Текшириш ўтказилган кунларда шаҳар савдо идорасига қарашли салқин ичимликлар тайёрлаш цехида ишлаб чиқарилган кўплаб маҳсулотларнинг истеъмол учун яроқсизлиги маълум бўлди. Аҳолига мебел ва гилам маҳсулотларини етказиб беришда ҳам суиистеъмолликларга йўл қўйилмоқда. Ёш оилаларни бу маҳсулотлар билан таъминлаш тартиби бузилмоқда.

Ангрен шаҳар савдо идораси директорининг муовини Х. Турдиевнинг кўрсатмаси билан 80 тонна пиёз ва 65 тонна сабзи Ангрен ёнилғиёғоч маҳсулотлари базаси ихтиёрига ҳеч қандай ҳужжатсиз нақд пулга бериб юборилган. Бу база директори А. Назаров эса ўз лавозимидан суиистеъмоллик билан фойдаланиб, 1990 минг сўм пулни Х. Турдиевга берган ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари учун сохта ҳужжатни расмийлаштирган. Шаҳар «Водоканал» бошқармасининг ёрдамчи хўжалигида эса 36 бош қорамол қонунга хилоф равишда боқилган ва бу молларни парвариш қилган молбоқарга доимий маош тўлаб турилган. Буни қарангки, бугунга келиб ана шу қорамолларнинг эгаси топилмаяпти. Йўл қўйилган бундай суиистеъмолликлар учун Х. Турдиев ва А. Назаров устидан қонунга мувофиқ жиноий иш қўзғатилди.

Ангрен экспериментал механика заводида ҳам йирик миқдордаги суиистеъмолликлар аниқланди. Завод директори И. С. Савчук ўзи билгани ҳолда узоқ вақтдан буён тергов идораларида давлат мулкини суиистеъмол қилган шахслар устидан тергов ишларини олиб боришга тўсқинлик қилиб келган.

Шаҳардаги айрим корхоналар ўзимизда танқис бўлиб турган ёнилғи-мойлаш материаллари, халқ истеъмоли молларини нотўғри йўллар билан ноқонуний тарзда республикадан ташқарига олиб чиқиб кетишга уринмоқдалар. Шаҳарда молиявий ишларда, солиқ бошқармасининг фаолиятида ҳам бир қатор камчиликлар бор. Прокуратура ходимлари шаҳар солиқ инспекцияси бошлиғи. А. Ҳамроев номига йўл қўйилаётган суиистеъмолликлар ҳақида кўрсатмалар юборганлигига қарамай у ишни тартибга солиш билан шуғулланмади. Молиявий интизом бузилганлигн тўғрисидаги фактларни прокуратура шаҳардаги нон заводи директори А. Макаев томонидан йўл қўйилганлигини ҳам аниқлади.

Тижорат ва воситачилик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи рухсатномани олиш масаласи ҳам кўп норозиликларнинг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда. Шаҳар ҳокимлигидаги айрим масъул раҳбарлар тижоратчи «пулдорлар» билан боғланиб, ўз амалларидан фойдаланмоқдалар. Айрим раҳбарлар турли автотранспорт воситаларини арзимаган баҳоларда нархлаб, ўзларига расмийлаштириб олганлар. Масалан, 7-автотранспорт корхонасининг директори Н. Г. Колимицев янгигина «Татра» маркали юк машинасини, шу корхона бош муҳандиси Х. Сойбназаров эса «МАЗ» машинасини арзон баҳоларда ўзларига хатлаб олганлар. Худди шундай фактлар Ангрен сопол идишлар комбинати, «Ўзбекрезинотехника» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам амалга оширилган. Шаҳар марказий касалхонасида эса турли йилларда ишлаб чиқарилган бир неча автомашина арзон-гаровга сотилган. Бу машиналар соғлиқни сақлаш соҳасида фаол ишлаётган ёки шу соҳада пенсияга кузатилганларга берилиши ўрнига қандайдир «ширкатчи», «учар»ларга сотилган. Шуниси ажабланарлики, шаҳар ҳокимлигидаги мутасадди раҳбарлар бу ҳақда билсалар ҳам жиддийроқ чора кўрмаганлар.

Ҳозир жиноятчилик, ўғирлик, талончилик ва бошқа ҳаракатлар борасида вилоятда энг юқори ўринлардан бирини айнан Ангрен шаҳри эгаллаб турипти. Жиноятга қўл урган шахсларни қидириб топиш, уларни жазолаш бу ерда сусткашлик билан амалга оширилмоқда. Шаҳар ички ишлар бўлими томонидан ичкиликбозлик, безорилик, гиёҳвандликка қарши кураш ҳам бўшаштириб юборилганлиги сезилмоқда.

А. Юсупов бошчилигидаги тўрт кишилик гуруҳ шу йил январь ойида 3-тижорат дўконида қуролли ҳужум уюштириб сотувчини уришган ва 150 минг сўмлик пул ҳамда мол-мулкни ўғирлаб кетишган. А. Юсуповнинг уйидаги тафтиш шуни кўрсатдики, у қирқма милтиқ, 1 килограммдан ортиқ гиёҳванд модда, 15 яшик арақни ноқонуний сақлаган. Жиноятчига 10 йил қамоқ жазоси берилди.

Айниқса балоғатга етмаганлар билан ишлаш, уларни тарбиялаш, тўғри йўлга солиш ниҳоятда муҳим вазифа эканлигини эсдан чиқармаслик керак. Шаҳарда содир этилаётган жиноятларнинг асосий қисми ишчи-хизматчилар ўртасида бўлаётганлиги ташвишлидир. Уларнинг барчаси ички ишлар органларининг меҳнат жамоалари, ўртоқлик судлари, маҳалла қўмиталари билан ҳамкорликда ишламаётганлигини кўрсатмоқда. Айрим ишлар ички ишлар бўлими томонидан яширилмоқда. Буларнинг ҳаммаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларида интизомнинг сусайиб кетганлиги, масъулиятсизлик натижасидир.

Ўрни келганда шаҳар ички ишлар бўлими ходимлари томонидан содир этилаётган жиноий ишлар тўғрисида тўхталиб ўтиш керак. Уч нафар милиция ходими томонидан оғир жиноят содир қилинганлиги, унинг оқибатида тўққиз кишининг тан жароҳати олганлиги ва бир кишининг ҳаётдан кўз юмганлигиёқ бунга ўзининг баҳосини бериб турибди. Албатта бу милиция ходимлари қилмишларига яраша жазо олдилар. Лекин бу барчага сабоқ бўлиши лозим.

Маърузачи яна бир масала тўғрисида алоҳида тўхталиб ўтди. Бу шаҳарда ишчи ўринларидан самарали фойдаланилмаётганлигидир. Шаҳар ҳокимининг махсус фармойишига қарамасдан айрим корхона ва ташкилотлар турли баҳоналар билан ёшларни ишга қабул қилишдан бўйин товлашмоқда. Бу мутлақо нотўғри сиёсат. Вилоят ҳокимлиги барча корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари олдига зудлик билан бу масалани қайта кўриб чиқишни, имконият бўлган жойларда ишчи ўринларини кўпайтиришни талаб қилади.

Юқорида айтиб ўтилган камчиликларнинг юзага келишида, шаҳарда бошқарув тизимининг бўшашувида шаҳар ҳокими С. Юсупалиев, унинг муовинлари ва маҳкамасининг айби бор. Шаҳар раҳбарлари халқ билдирган юксак ишончни оқлаш учун, йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш учун ишни қайта қуриб, катта масъулиятни чуқур англаган ҳолда ҳамжиҳат ва ҳамкор бўлиб меҳнат қилишлари зарур.

Музокарада сўзга чиққан худудий-тиббий бирлашма бош врачи **А. Қўлдошев**, Боксуқ қўрғонидаги 10-маҳалла қўмитаси раиси **А. Абдусаломов**, «Ўзбекшахтострой» трести бошқарувчиси **Э. Калустьян**, Ангрен шаҳри прокурори **Д. Миролимов**, 7-автобаза директори муовини **У. Қўзиев**, картон-тара комбинати директори **З. Осмонов**, шаҳар милиция бўлими бошлиғи **А. Юсупов**, шаҳар ҳокими **С. Юсупалиев** ижтимоий адолат қоидаларига қатъий риоя қилиниши зарурлигига алоҳида эътиборни қаратдилар, раҳбарлик лавозимларига тавсия қилинаётган ходимларга нисбатан талабчанликни кучайтириш кераклигини таъкидладилар, ўзларига топширилган иш жойларида интизом ва тартибни тиклаш шаҳар ташкилотлари, корхоналари ва муассасалари раҳбарларининг энг муҳим вазифаси эканлигини уқтириб ўтдилар.

Фаоллар йиғилиши муҳокама қилинган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

● Адолатли демократик давлатнинг асосий қонун-қоидалари

БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ ЎТАМИЗ

Ҳозир Ўзбекистон мустақилликка эга бўлди, демак жумҳуриятимиз ички ва миллий иқтисодиёт йўналишини ўз зиммасига олиб, дунё миқёсида барча мамлакатлар билан бирга иқтисодий тилда иш юритишимиз лозим. Биз ҳар бир ишга қўл узатарканмиз, Президентимиз айтган сўзлари эсимизда туриши даркор: «Мустақиллик дегани биз учун энг аввало она заминга, ер ости ва ер усти бойликларимизни ўзимиз, авваломбор республикамизда яшаётган аҳоли учун ишлатиш, бошқача айтганда, ўз тақдиримизни ўзимиз ҳал қилишимиз керак. Ўзбекистон ер ости бойликлари нафақат ўзимизни, замондошларни, балки келажак авлодларни, невара-чевараларимизни, бугунги Ўзбекистон халқларининг ягона байналмилал оиласини ташкил этувчи барча инсонларни боқиш ва уларнинг бахтиёр ҳаётини таъминлаш учун бемалол етиб ортади...» Бу деган сўз—биз иқтисодиёт йўлимизни ҳар томонлама ўйлаб, тежамкорлик билан, тадбиркорлик билан қонун-қоидаларга риоя қилиб, давлат бошқарув тизимини қўлдан чиқармаслик, кучли ижтимоий сиёсат юритиш билан, шошқалоқликка йўл қўймай, босқичма-босқич иш юритишимиз зарур.

Халқимиз айтганидай, «етти ўлчаб, бир кесиш керак». Биз ҳам бозор иқтисодиётига ўтишимизда —бу тузумнинг ҳар томонини ўйлашимиз лозим. Хорижий мамлакатларда бу иқтисодий ҳаёт йўли анча олдинроқ ўтилган. Уларнинг тажрибаларини, яхши томонларини олишимиз керак. Бозор иқтисодиётининг яхши томонлари кўп, булар:

— давлат корхоналарига тўла мустақиллик бериш;

— тадбиркорликка катта йўл очиш;

— мулкнинг ҳамма шаклларига тенг ҳуқуқлилик бериш;

— ҳар қандай корхона, хўжалик фаолиятининг субъектив (эга)ларига ҳақиқий эгалик мақоми бериш;

— ишлаб чиқаришни талаб-эҳтиёжга қараб ўзгартириш;

— эркин баҳолар ўрнатишга ўтиш ва ҳоказо.

Лекин бу жараёнда бозор иқтисодиётининг ўзига яраша салбий томонлари ҳам бор, уларни кўзда тутиш керак.

Ишлаб чиқаришда, ижтимоий ва жамоа ишларини юритишда мувозанат қоидаларининг бузилишига йўл қўйилмаслиги керак. Илмий-тадқиқот ишларининг ривожланишини қўлдан чиқармаслик лозим, шу билан бирга фундаментал илмий изланишларни изчил давом эттириш, атроф-муҳитнинг экологик ривожланишини доим назарда тутиш лозим бўлади.

Бизнингча иқтисодий йўналишда баъзи муҳим масалалар эътибордан четда қоляпти. Масалан, режа, режалаштириш ва ҳар бир нарсани меъёрлаштириш, меъёрида ишлатиш, ҳозирча булар амалда қатъий қўлланмаётир. Қўлланган ҳолларда ҳам олдинги йилларга нисбатан тахминан қилинмоқда. Бизнингча, бу иқтисодиётда асосий кўрсаткичдир. Режа — тежамкорликнинг биринчи «қаноти». Шунинг учун бозор иқтисодиётига ўтишда айниқса бу тизимий меъёрни, меъёрлашни мукаммал ўрганиш ва такомиллаштириб амалда қўллаш керак.

Бозор иқтисодиётига ўтишда биз ички ва ташқи иқтисодий сиёсатимиз барқарор топиш учун халқаро ҳисоб-китоб тизмасига босқичма-босқич ўтишимиз лозим. Булар миллий ҳисобот тизмаси, бухгалтериянинг янги режа-ҳисоботи, солиқлар тизмаси ва ҳоказо. Бу тизимларни ўрганиб, иқтисодиётда қўллаймиз. Биз ўзимизнинг ички ва ташқи иқтисодиётимизни яққол кўра билишимиз ва кўрсата олишимиз, қўшни ва хорижий мамлакатлар билан бевосита иқтисодий ҳамкорлик қила олишимиз, дунё миқёсида бир иқтисодий йўналишда иш олиб боришимизга далилдир.

Бозор иқтисодиётига ўтишда ички ва ташқи иқтисодиётимизнинг ривожланишида ташкилий ишлар жараёни пухта бошқарилиши лозим. Давлат органларининг иқтисодий фаолиятини халқ хўжалигининг зарур соҳаларига йўналтиришга алоҳида эътибор бериш керак. Самара берадиган тадқиқотларни, янги техника ва технология усулларининг қўшма ҳамкорлик йўлларини пухта ўрганиш ғоят муҳимдир.

Шунингдек инвестиция ва унинг қонун-қоидалари, ҳисоб-китоб ва назоратнинг янги мезонларига ўтиш каби ва бошқа қатор жиддий масалалар борки уларни назарда тутмоғимиз шарт.

Бизнинг фикримизча, юқорида айтиб ўтилган иқтисодий ечимлар, муаммолар, янги миллий ҳисобот тизмаси ва бухгалтерия мезонларини жумҳуриятимизнинг шароитига мослаб ўзбек тилида ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқдир. Чунки Ўзбекистон иқтисодиётида ҳозирги кунда энг долзарб масалалардан бири бу давлат корхоналари, қўшма корхоналар, ширкатлар ва бошқа ташкилотларда бухгалтерия ҳисоби ва назоратни мустаҳкамлаш, уни халқаро бухгалтерия ҳисоби тизмасига қараб ўзгартиришдир. У энг аввало бизнинг жумҳуриятимизни бошқа мамлакатлар иқтисодий тизмасига яқинлаштиради ва бир неча ўн йиллардан буён самарали фойдаланиб келинаётган капиталистик мамлакатлар иш тажрибасидан фойдаланишимизга кенг йўл очиб беради.

Асосий йўналишлардан бири яна ҳар бир инсон — жумҳуриятимизда истиқомат қилувчи мактаб боласидан тортиб ишчи, хизматчи ва пенсионер бир ёқадан бош чиқариб ўз фаолиятига янгича бозор иқтисодиётига мос равишда жон куйдириб, тезкорлик билан ўзига тегишли вазифани мукаммал бажариши, ҳамма нарсада тежамкор бўлмоғимиз, тартиб-интизомга қатъий риоя қилмоғимиз, ҳалоллик устивор бўлишн жуда муҳимдир. Меҳнат аҳли моддий жиҳатдан бойиш билан бирга маънавий жиҳатдан ҳам юксалиб бормоғи зарур.

Кумушхон ФАЙЗИЕВА.

Саволларингизга жавоб берамиз

СОЛИҚ ҲАҚИДА НИМАЛАРНИ БИЛМОҚЧИСИЗ?

Мустақил Республикамизда янги ташкил этилган солиқ тизими тўғрисида ҳали кўпчилик етарли тушунчага эга эмас. Буни таҳририятимизга келаётган хатлардан ҳам билса бўлади. Муштарийларимиз ўзларини қизиқтираётган саволларга газета саҳифалари орқали жавоб беришимизни илтимос қилишган. Биз солиқ тизимига нисбатан газетхонларнинг қизиқишларини ҳисобга олиб, вилоят, шаҳар ва район давлат солиқ инспекциялари фаолиятлари тўғрисида мақолалар, саволларга жавоблар бериб боришни режалаштирдик.

Бугун муштарийларнинг саволларига вилоят солиқ бошқармаси бўлим бошлиғининг муовини Ш. Жапаров жавоб қайтаради.

Савол:— Йил давомида фуқаронинг даромад манбалари пайдо бўлса ёки бархам топса, улар неча кун ичида давлат солиқ инспекцияларини бундан воқиф қилишлари лозим?

Жавоб:— Даромад манбалари пайдо бўлган тақдирда орадан бир ой ўтгач, 5 кун ичида декларация топширадилар, унда фаолиятнинг биринчи ойидаги ҳақиқий даромад миқдори ва йил охиригача фараз этилган фойда ҳажми кўрсатилади. Даромад манбаи барҳам топганда эса 5 кун ичида декларация топширилади.

Савол:— Меҳнат фаолиятини биргаликда юритувчи оила аъзоларининг умумий улушбай мулки билан ўз мол-мулкига эга бўлган фуқароларнинг даромадлари қандай аниқланади?

Жавоб:— Уларнинг ўзаро келишувига мувофиқ аниқланади. Бу ҳақда улар даромад тўғрисида солиқ идорасига тақдим этган декларацияда кўрсатилади. Масалан, агар фуқаро нонвойчилик билан шуғулланиб, қайд гувоҳномасида кўрсатилган оила аъзоларидан бирининг меҳнат хўжалигини бирга юритиб, у бозорда нон сотса, уларнинг умумий даромади 50 минг сўмни ташкил қилганда, солиқ идорасига тақдим этиладиган декларацияда нонни ёпиб, тайёрлаётган бошқарувчи фуқарога умумий даромаднинг 70 фоизи, (яъни 35,0 минг сўм). сотаётган ёрдамчи фуқарога эса 30 фоизи, (яъни 15.0 минг сўм) тарзида кўрсатилади.

Агар икки фуқаро бир ҳовлида алоҳида-алоҳида тандирда нон ёпиб сотса, уларнинг ҳар бирига алоҳида қайд гувоҳномаси берилади.

ТАҲРИРИЯТДАН: Ҳурматли муштарийлар, сиз солиқ тўғрисида яна нималарни билмоқчисиз? Бу ҳақда бизга ёзиб юборинг, саволларингизга вилоят давлат солиқ бошқармаси мутахассислари жавоб қайтарадилар.

ВИЛОЯТ СОЛИҚ БОШҚАРМАСИ ФАОЛИЯТИДАН

ЗОРА САБОҚ БЎЛСА

Яқинда Тошкент вилоят солиқ бошқармаси тафтишчилари ўтган йил якунлари бўйича Олмалиқдаги «Аммофос» ишлаб чиқариш бирлашмасида текширув ўтказишгандан сўнг бош ҳисобчи Н. Шафигулиновни сирлари фош бўлди. Корхона давлатга солиққа тортиладиган мол-мулк ҳисобидан бир миллион 245 минг сўм тўлаши лозим эди. Бироқ улар 776 минг сўм тўлаб қўя қолишди. Бош бухгалтер ёрдамчилари билан биргa бу ишни шундай қойилмақом қилиб бажаришдики, бундай усул ҳеч кимнинг етти ухлаб тушига ҳам кирмайди.

Натижада 468 минг сўм пул вилоят бюджетига вақтида тушмай қолди. Тафтишчилар ҳам анойилардан эмас. Қонунга амал қилмаганнинг ўзига, корхонасига зиёнлигини эслаб юришлари учун низомда кўрсатилганидек 124 минг сўм жарима солишди. Тўланмай қолган пул билан 592 минг сўмни ҳисоблаб беришди.

Буниси ҳолва экан. Тафтиш қанчалик чуқурлашган сари корхона ҳисобчиларининг ниқоблари йиртилаверди. Солиққа тортилмайдиган имтиёзлар шу даражада ошириб юборилибдики, оҳир-оқибат даромад солиғидан 15 миллион 178 минг сўмни ҳисоб-китобларда кўрсатмасликка имкон топишибди.

Устига-устак синчков тафтишчилар бирлашма сарф-ҳаражатлари 5 миллион сўмга ошириб кўрсатилганини (аслида кам сарфланган) ҳам топишди. Шундай қилиб, корхонадан яширилган даромад миқдорида тағин жарима солиниб, 30 миллион 356 минг сўм ундирилди. Бош бухгалтер ва унинг ҳамкасблари солиқдан тўшаётган маблағнинг бир қисми ногирон болалар, қариялар уйлари, шифохоналар, кам таъминланган, кўп болали оилаларга, мактабларга, нафақахўрларга сарфланишини билишмасмиди?

Бош ҳисобчига тафсилотнома ёзилди. У бу қилмиши учун чўнтагидан 12,5 минг сўм тўлайдиган бўлди. Зора сабоқ бўлса.

А. МУТАЛОВ,
Вилоят солиқ бошқармаси бошлиғининг муовини.

И. ТОШЕВ,
журналист.

• *Пахта далаларида*

ҒЎЗАНИНГ РИВОЖИ ҚАНДАЙ?

МАЪЛУМКИ, деҳқон меҳнати самараси, ҳосилнинг сифати ва баракоти кўп жиҳатдан об-ҳавонинг қандай бўлишига боғлиқ. Лекин, сир эмас, ҳеч вақт об-ҳаво ҳар жиҳатдан қулай келмайди. Бир йилги баҳор иккинчисига сира ўхшамайди. Бу йил ҳам шундай бўлди. Апрель ойининг иккинчи ўн кунлиги ва учинчи ўн кунлиги бошлари чигит экиш учун анча қулай келди. Асосий майдонларга чигит экиб олинди. Уруғликни ернинг табиий намига бир текис ундириб олиш учун умид, ишонч бор эди. Бироқ, табиатнинг ўжарлиги тутди. Тинимсиз ёмғир ёғиб, жалалар селга айланди. Дўл ҳам ёғди.

Начора, бундай офатларга кўникиб қолган пахтакорлар бўш келмадилар. Айрим ерларда чигит қайта экилди. Яна ёмғир, яна қатқалоқ... Яна қўшимча сарф-харажат.

Ниҳоят ёз ойи ҳам бошланди. Назаримизда энди қийинчиликлар ортда қолгандек, кунлар юришиб кетадигандек туюлмоқда. Пахта далаларида ғўзанинг аҳволи қандай? Биз шу савол билан вилоят деҳқончилик саноат уюшмаси пахтачилик бўлимининг бошлиғи Зокир МАҲСУМОВга мурожаат қилдик.

— Ҳақиқатан бу йилги баҳор пахтакорларни жиддий синовдан ўтказди. Кўп йиллик тажриба, маҳорат, касбга бўлган меҳр, энг муҳими, пахтакор меҳнатининг эндиликда чинакам қадр-қиммат топаётганлиги, айтиш мумкинки, бу қийин синовдан муваффақиятли ўтишда муҳим омил бўлди. Мамнуният билан айта оламиз. Вилоят далаларида ғўза кўчатлари асосий майдонларда текислаб, бутлаб олинди. Катта-катта майдонларда ғўза 4—5 чинбарг чиқарди. Офатлардан, бало-қазолардан бир қадар омон қолган далалардаги ғўзалар шоналай бошлади. Ҳозир бу ғўзалар бироз «қийналиб» ўсаётган бўлса ҳам тез кунда ўзини тутиб олиб, ривожланиб, мўл ҳосил беришига ишонса бўлади. Шунинг учун ҳам ҳозирги пайтда бутун диққат-эътибор ғўза қатор оралари асосий, рисоладаги ишловни беришга қаратилгандир. Ягана жадаллаштирилиб, экин ўтдан тозаланмоқда. Бу муҳим тадбир! Чунки, ёғингарчиликнинг ҳаддан ташқари сероб бўлганлиги бегона ўтларни кўпайтириб юборди. Айни кунларда тозалаб олинмаса у ёш ниҳолларнинг озиғига шерик бўлиб, ривожини кечиктиради. Механизаторлар культивацияни сифатли ўтказиш чора-тадбирларини кўрмоқдалар. Олди майдонларга уруғ тушганига, мана, 50—55 кун бўлди. Ёмғир, сел ташвиши билан бўлиб, минерал ўғит беришга ҳам қўл тегмай қолган бўлиши мумкин. Бу камомаднинг ўрнини, албатта, қоплаш керак. Экиннинг ривожини тезлаштириш учун биринчи навбатда ана шундай майдонларга минерал ўғит солиб кетиш керак.

— Ер тозаям захлаб кетди...

— Нимасини айтасиз. Ҳозирги пайтдаги энг муҳим вазифалардан бири — ердан намни, захни қочириб, тупроқни қиздиришдан иборат. Ана шунда ёш ғўза ниҳоллари ҳаводан яхши баҳра олади. Иссиқлик етиб боради. Деҳқонларимиз буни яхши биладилар. Шунинг учун улар бунинг чорасини кўрмоқдалар. Очар очиб, қатор ораларини чуқур культивация қилмоқдалар. Тажрибаларини, маҳоратларини ишга солиб, бутун диққат-эътиборни яқин кунларда асосий майдонлардаги ғўзаларни ёппасига шоналатиб олишга қаратмоқдалар.

— Сиз иш юзасидан, мутахассис сифатида тез-тез пахта далаларида бўлиб турасиз. Суҳбатимиз қуруқ бўлмасин. Иложи бўлса, айрим мисолларни ҳам келтириб ўтинг.

— Бажонудил. Ҳар йилги баҳор мавсуми билан боғлиқ ташвишлар шуни кўрсатмоқдаки, бундан буён биз чигитни пуштага экиш усулини кенг жорий этишимиз керакка ўхшайди. Чунки, чигит пуштага экилганда ёмғирнинг таъсири, зиёни кам бўлади. Қатқалоқ ҳам бўлмайди. Қайта экишга деярли ҳожат қолмайди.

Бекободликлар тажрибаси бунга мисолдир. Бу районда мазкур йилда 6 минг гектар майдонга ана шу усулда чигит экилди. Хусусан, «Деҳқонобод», «Далварзин», Улуғбек номли жамоа хўжаликларида асосий майдонларга чигит пуштага экилди. Биз бориб кўрдик. Натижа қувонарли. Ғўзанинг ривожи яхши, дуркун. Бир гектар майдонда 90—110 минг тупгача кўчат сақлаб қолинган.

«Деҳқонобод» жамоа хўжалигининг Рустам Эргашев бошлиқ бригадаси даласида бўлганимизда уларнинг маҳоратига тан бердик, қойил қолдик. Бу бригада 66 гектар майдонда пахта етиштирмоқда. Яганани барвақт тугаллабди, ишловни ўрнига қўйяпти. Ғўза яқин кунларда шонага киради. Ўртачирчиқ районидаги «Гулистон» жамоа хўжалигининг Б. Кенжаев бошлиқ бригадасида бўлганимизда ҳам деҳқонлар кўклам қийинчиликларини иродалари, тажрибалари билан енгиб, мўл ҳосилга пухта замин яратаётганликларининг гувоҳи бўлдик. Умуман оладиган бўлсак, вилоятимиз хўжаликларидан бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Ҳамма ерда ҳам ғўза парвариши авж олдириб юборилган. Айниқса, Бекобод, Юқоричирчиқ, Қуйичирчиқ, Бўка районлари ғўза парваришида яхши натижаларга эришмоқдалар.

— Гапларингиздан маълум бўлдики, вилоятимиз далаларида ғўзанинг ривожи, ҳолатидан қониқиш ҳосил қилиш мумкин.

— Ҳа, деҳқонларимиз мўлжалдаги ҳосилни сифатли ҳамда эртаги қилиб етиштириш учун ҳамма чора-тадбирларни кўрмоқдалар. Бунинг учун замин бор, асос бор, тажриба етарли. Лекин, доимо сергак, хушёр туриш керак. Чунки, об-ҳавонинг паст келганлиги учун шира, трипс, ўргимчаккана ва бошқа ҳар хил касалликлар, ҳашаротларнинг кўпайиши, тарқалиши кутилмоқда. Кимё хизмати идоралари ўз вазифаларини яхши бажариб, деҳқонлар учун керакли дори-дармонларни вақтида етказиб берсалар бўлгани. Касалликка, ҳашаротга қарши дорилар сепилса, бу ташвиш ҳам чекинади. Ишловни кучайтириш, ҳар гектарда мўлжалдаги кўчатларни ҳосил пишиб етилгунгача сақлаб қолиш муҳим вазифадир. Ишқилиб, бундан буён ҳаво «тихирлик» қилмай туриб берса, кунлар исиб кетса бўлгани. Чунки пахта иссиқсевар ўсимлик. У мўлжалдаги иссиқликни олгандагина деҳқоннинг саъй-ҳаракатлари яхши натижа беради.

— Айтганингиз келсин. Шундай бўлади, деб умид қиламиз...

Суҳбатдош Н. РИХСИЕВ.

ҚАЛБ ҚЎРИ БИЛАН

ЮҚОРИЧИРЧИҚЛИК пахтакорлар кейинги йилларда табиат қийинчиликларига анча кўникиб қолишди. Бундан ўзга чора ҳам йўқ-да. Худди шахмат тахтаси устида дона сургандек, шароит шуни тақозо қиляпти. Табиат бир юриш қилса, сен ҳам шунга яраша ақллироқ бир чора ўйлаб топишинг лозим. Йўқса, доғда қолиш ҳеч гап эмас.

Бу йил район пахтакорлари 8 минг 328 гектар майдонга чигит экишган. Шу кунгача 7 минг 343 гектар майдон чопиқдан чиқарилди. 2 минг 300 гектар майдондаги ғўза ниҳоллари ягана қилинди. Тинимсиз ёққан ёмғир натижасида 520 гектар майдондаги чигитни қайтадан экишга тўғри келди.

Тўғри, режа, ваъдалар ўз йўлига. Лекин ишлар райондаги хўжаликларда шунга яраша ташкил қилинганми? Биз шу саволимизга жавоб олиш мақсадида «Гулистон» жамоа хўжалиги далаларини айландик.

— Минг марта шукрлар бўлсинки, кейинги пайтда ёққан ёмғир пахта майдонларимизга унчалик таъсир этмади, — сўз бошлади хўжалик бош ҳосилоти Тўхтамурод Имомқулов. — Дастлаб экилган ғўзаларимиз ривожи бирмунча яхши. Лекин об-ҳавонинг паст келиши ғўза ниҳолларининг ривожини секинлаштирмоқда. Бунинг устига баҳор серёғин келганлиги туфайли майдонларни ўт босмоқда. Лекин биз пешма-пеш майдонларни бегона ўтлардан тозалаб, ғўзаларни чопиқдан чиқармоқдамиз.

Шу пайт бизга ўрта бўйли, 50 ёшлар чамасидаги бир киши яқинлашди.

— Бу киши мана биз турган бригада саркорининг ёрдамчиси Бозорхўжа Йўлдошев бўладилар, — дея таништирди бош ҳосилот. Қарашлари жиддий, чеҳраси офтоб тафтидан қорайган Бозорхўжа ака билан суҳбатимиз бир зумда қовушиб кетди.

— 95 гектар пахта майдонимиз бор, —дейди Бозорхўжа ака. — Ниҳолларни бир мартадан культивациядан чиқардик. Ернинг нами етарли. Бу йил гектар бошидан 28 центнердан ҳосил етиштиришни мўлжаллаяпмиз. Бригадамизнинг Рамиза Ҳусанова, Клара Нишонбоева каби илғор аъзолари айни кунларда ғўзаларни яганалаш ишларини бажаришмоқда. Бу тадбирни тугаллагач, суғоришни бошлаб юборамиз.

— Бу йил анча ҳаво салқин ҳамда серёғин келди. Бундай шароитда ғўза парваришида қандай йўл тутиш керак, — дея сўраймиз суҳбатдошимиздан.

— Ҳаво қандай келишидан қатъий назар, ғўза ниҳоллари нормадаги иссиқликни олиши лозим. Акс ҳолда сифатли ва мўл ҳосил етиштириш қийин. Айни пайтда ернинг намини қочирмасак, пахтанинг пишиши кечикади. Бунинг давоси эса культивация. Шу мақсадда ғўзаларни оби-тобида культивация қилиб туришни мўлжаллаб қўйдик. Биз ишонамизки, саъй-ҳаракатларимиз натижасида, албатта, режадаги ҳосил етиштирилади.

Ҳа, ўзбек деҳқони баҳор серёғин, ҳарорат паст келди, дея ҳеч қачон тушкунликка тушмаган. У ишонч ва қалб қўри билан ғўза ниҳолларини парваришлайди.

Н. РАФИҚОВ.

•ХОТИРА•

ЕР ФАРЗАНДИ

БИЗ ўликларнинг кўзларини тупроқ билан беркитамиз, марҳумлар эса тирикларнинг кўзларини очиб кетади. Бу фикрни мен ҳар сафар «Оҳангарон» ширкат хўжалигига борганимда қалбимга туяман.

Умар Умирзоқов узоқ йиллар шу хўжаликни бошқарган. Бу ерда ҳалол ишлаб, юксак мартаба орттирган эди. Мартаба эса бировлар учун тўйда кийган сарпо, иккинчиларга эса бир умрлик кўйлак, учинчиларга бўлса ҳаёт. Ва яна бировларга ақлий баркамоллик бўлса, Умар ака учун бетиним меҳнат бўлиб қолган эди...

У 1970 йилнинг бошларида «Оҳангарон» совхозига директор этиб тайинланганида хўжаликнинг «ушлайдиган ери» қолмаган эди.

Энг аввало кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишга жиддий эътибор берди. Бутун умрлари деҳқончилик ва чорвачилик билан ўтган Зоир Тоиров, Абдурафиқ Ғофуров, Жалол Файзиев, Мўмин Бўриев, Қаюм Маматов сингари ишбилармон кишиларни бўлимларга бошлиқ, чорвачилик соҳаларига мутасадди, ғаллачиликка раҳбар этиб тайинлади. Нурмат Парпиев, Ўринбой Ҳамдамов, Тошбуви Давронова, Холжўра Холтўраев сингари сабзавоткорлар, Исмоил Жўраев, Ҳайитбой Бўронов сингари ғаллакорлар, Абдужаббор Абдужалолов, Абдуқодир Жоноков каби иқтисодчилар унинг атрофига бирлашдилар. Бироқ, хўжаликда 500 гектардан кўпроқ боғлар бўлгани ҳолда, ғалла ва сабзавотлар экиладиган экинзорлар деярли йўқ эди. Умар Умирзоқов тажрибали деҳқонлар, қишлоқ кексалари билан бамаслаҳат Қуруқсой мавзесидан янги ер очиш режасини ишлаб чиқди. Пойтахтдаги ирригация шахобчалари билан шуғулланувчи ташкилотлар билан шартномалар тузди. Натижада қисқа муддат ичида Қуруқсой мавзесидан минг гектардан кўпроқ янги суғориладиган ерлар очилди. Унинг елкасида тоғ-тоғ эл-юрт ташвиши ётади. Шу боис бўлса керак, ўша кезларда Умар Умирзоқов Қуруқсойдан келмай қўйди. Биринчи йилиёқ у ерлардан мўл сабзавот, полиз ҳосили, гектаридан 15—16 центнерга етказиб ғалла олинди. Бор-йўғи 4—4,5 минг тонна сабзавот етиштириб келаётган хўжалик бир йилдан сал вақт ўтгач ялпи ҳосилни 8 минг тоннага, кейинчалик эса 10 минг тоннага етказди. Ғалла хирмони икки бараварга кўпайди.

Умар Умирзоқов хўжаликда фақат деҳқончиликни тараққий эттириш билан чекланиб қолмади. Чорва туёғини кўпайтириш, унинг турли соҳаларини тараққий эттириш ишлари билан ҳам чинакамига шуғулланди. Орадан икки йил ўтиши билан соғин сигирлар сони 760 бошга етди. Чорва учун мўл ем-хашак база яратиш учун вақти-вақти билан бутун аҳолини бу ишга жалб қилабошлади.

Умар ака «Оҳангарон»нинг келажагини ўша пайтдаёқ кўра билган. Оҳангарон тумани шаҳарларнинг ўсиб бориши, у ердаги аҳолини сабзавот, полиз маҳсулотлари, гўшт ва сут билан таъминлаш, туман хўжаликлари зиммасида эканлигини жуда яхши ҳис қилгани ҳолда хўжаликда паррандачиликни тараққий эттиришга жиддий аҳамият берди. Қисқа фурсат ичида хўжалик 100 минг бошдан кўпроқ товуқ, курка, ғоз, ўрдак ва бошқа паррандаларга эга бўлди. Тухум ишлаб чиқариш ва давлатга сотиш ишлари йил сайин ортиги билан адо этилди. Ортиқ Ҳолтўраев, Тўйчи Фармонов, Жалолхон Умархонов, Турсун Қаюмова сингари илғор паррандабоқарларнинг меҳнати туфайли хўжаликда 800 минг доналаб тухум, режада белгиланганидан икки марта кўп парранда гўшти сотилишига эришилди. Баҳор келди дегунча ҳар сафар Умар аканинг кафти билан товони «қизиб» туради. Айниқса, ерларни кузги шудгор қилиш, ғаллазорларни ҳайдаш пайтида уни кўпинча плугларнинг устида, трактор рулида, шудгор чеккасидаги омонат чайлалардан топиш мумкин эди. Хўжаликдаги Бурган, Мингтепа, Отчопар, Олачопон, Қашқа экинзорлари шу тахлитда очилган. Умар ака, айниқса, хўжаликда меҳнат интизомига жуда қаттиқ амал қилишни талаб қиларди. Зеро, интизом — жамоанинг қиёфаси, унинг садоси, чиройи чаққонлиги, эътиқоди эканлигини жуда яхши тушунарди. Шу билан бирга хўжаликдаги 700 дан ортиқ ишчининг ҳар бирини оила аъзоларигача яхши биларди.

Бир сафар Йўлдошбой деган бир йигит кириб, болаларини боғчага жойлашда ёрдам беришини директордан илтимос қилган эди. У йигитнинг аёли оғир касалга чалиниб вафот этган ва жўжабирдай болалар билан қолган эди. Умар ака унинг арзини тинглади ва секин, босиқлик билан унга уқтирди.

— Боғчага болаларингни жойлаш қийин эмас. Аммо уйда аёл киши бўлиши керак. Уйлан, ука, мана бу жужуқларга боғча эмас, бир оқ рўмол керак,— деди директор ва Йўлдошбой чиқиб кетганидан сўнг узоқ ўйланиб қолди.

Шундан сўнг орадан кўп ўтмади. Ўзи бош бўлиб Йўлдошбойни уйлантириб қўйди. Унинг энг яхши фазилатларидан яна бири шу эдики, Умар ака ҳар қандай шароитда ҳам хўжалик ишчиларнинг на тўйидан ва на азасидан қолмас эди. Шунинг учун ҳам одамлар уни севардилар. Бир сафар биз Ўринбой Ҳамдамовнинг бригадасига чиққанимизда Умар ака шудгорни кўриб бироз ранжиган бўлди. Назаримда ерга солинган маҳаллий ўғитдан қўйгли тўлмаган эди. У тракторни тўхтаттирди. Бригадирга ётиғи билан тушунтирди.

— Ер ўрик эмас, ука, ўзи гуллаб ўзи пишадиган,— деди у.— Ишлашдан кўра кўпроқ гапиришга уста бўлиб бораяпмиз, ер эса гапдонларни ёқтирмайди. Ахир одамларнинг ерларини ўғит билан заҳарладик, сувларини заққумга тўлдирдик, осмони қурумларга мубтало бўлди. Нега ўша ўғитларнинг ўрнига қўраларда тўпланиб ётган тонна-тонна қийларни, молхоналарда уюлиб ётган гўнгларини солмаймиз? Ахир, бу текин даромад-ку!

Хуллас, Умар Умирзоқов «Оҳангарон»га директорлик қилган паллада одамларнинг қора қозони гўшт кўрди, мой ялади. Орадан сал вақт ўтмай уни Оҳангарон туман ижроқўмига раис этиб кўтардилар. Одатда кишининг буюк мақсадларигина уни буюк чўққиларга олиб чиқиши мумкин. Мансаб эса баъзан ноёб бир истеъдоднинг зомини бўлиб қолса, баъзан бутунлай бўмбўш кимсада фавқулодда талантни очиб юборади. Умар Умирзоқов энди бутун кучи ва талантини туманнинг иқтисоди ва ишлаб чиқаришини тараққий эттиришга бағишлади. Болғали даштини ўзлаштириш бўйича комплекс режа ишлаб чиқилди. Бу ишга бир қатор вилоят ташкилотлари ҳам жалб этилди. Қисқа муддат ичида Болғали дашти ўрнида «Шодималик», «Дўстлик», «Бирлик» ижара жамоалари — янги йирик хўжаликлар ташкил этилди. Айни пайтда туманда сабзавот ишлаб чиқаришнинг йиллик миқдори 50 минг тоннадан ортиб кетди, боғдорчилик тараққий эта бошлади. «Ғаллақудуқ», «Янги ҳаёт» хўжаликлари сингари йирик чорвачилик комплекслари барпо этилди. Гўшт ишлаб чиқаришнинг янги-янги истиқболлари очилди. Айни пайтда Қорахитой, Телов, Сусам, Санам, Қизилой, Увак аҳоли турар-жойлари электрлаштирилди, қишлоқ аҳлининг аксари қисми қувурлар орқали келадиган тоза ичимлик сув билан таъминланди. Бироқ идора услубидаги бюрократик тўсиқлар, қоғозбозликлар унинг ҳам йўлини тез-тез тўсиб турарди. У ўз ихтиёри билан яна ишлаб чиқаришнинг қуйи звеносига — бу сафар ҳозирги «Ўзбекистон» совхозига директор этиб тайинланди. Умар Умирзоқов бу ерда ҳам янги экинзорлар барпо этиш ишларини бошлаб юборди. Унинг ташаббуси билан чўл зоналарга сув олиб келиш мақсадида янги каналлар очилди, беш юз гектардан ортиқ экинзорлар барпо этилди. Кўп ўтмай яна «Оҳангарон» совхозига директор сифатида қайтиб келди.

Кеча-кундузи тиним билмайдиган Умар аканинг саломатлиги аллақачон ишдан чиққан эди. У 53 ёшида тўсатдан вафот этди. Мамлакатимизда бошланган гдлянчилик ва ўша ҳаракатнинг шарпалари оқибатида унинг ўлимидан сўнг баъзи оғзига кучи етмаганлар Умар Умирзоқов тўғрисида ҳам ғаламис гаплар тарқатишга улгурдилар. Бироқ, ҳақиқат букилса ҳам эгилмас экан. Унинг пок руҳи ҳалоллигича қолди. Шубҳасиз, у ҳам хом сут эмган инсон эди. Мансабдор сифатида ўзи каби ҳалол ва ростгўй одамларни севди, ардоқлади, хизматнинг янги поғоналарига кўтарди. Аксинча, ишбузуқилар, найрангбозлар, иғвогарларни кўрганда биқинида чумоли ўрмалагандай бўлди, оёғига тирмашганларни эса силтаб ташлади. Нима бўлганда ҳам у халқнинг катта ишончини қозонган раҳбар эди. Халқ эса ўзининг улуғ ишлари-ю, севимли саркорлари билан тирик.

Умар Умирзоқов ўлимидан бироз илгари қишлоқларни газлаштириш, одамларнинг турмуш маданиятини оширишга қаратилган бир қанча амалий режаларни белгилаб чиққан эди: янги мактаблар, қишлоқ поликлиникаси, дам олиш уйлари қуриш, шоличиликни тараққий эттириш, хўжаликнинг Оҳангарон дарёси соҳилларида балиқчиликни ривожлантириш... Афсуски, бевақт ўлим унинг орзуларининг ушалишига имкон бермади.

Бугун «Оҳангарон»да от ўрнини той босди. Умар Умирзоқовнинг фарзанди Шунқорбек Умирзоқов хўжаликни бошқармоқда. Ота орзулари фарзанд қўли билан амалга ошишга одамлар умидвор бўлиб турибдилар. Зотан, халқ ҳамиша пок кишиларга таянади, унга эргашади, ёрдам беради, қадам олишига қараб қадам ташлайди. Умар Умирзоқовнинг эса тошларга урилиб ёрилмаган, ҳеч кимга эгилмаган боши, нопоклик аралашмаган, машаққатли ҳаёти ҳар лаҳза одамларнинг кўз ўнгида турипти.

Мўмин ҚАЮМ.

КАРАМДАН МЎЛ ҲОСИЛ

НАЖИМ Носиров Оҳангарондаги «Ангрен» давлат хўжалигида узоқ йиллар давомида сувчи бўлиб ишлади. Кўпчиликнинг ҳурмат-эътиборини қозонди. Деҳқончиликнинг сир-асрорларини пухта ўрганиб олди.

Мана, икки йилдирки, у ижарачи бўлиб ишламоқда.

— Бундай қараганда ижарачи бўлиб ишлаш осондек туюлади, — дейди Нажим ака. — Ер олгансан, унга ўзинг хўжайинсан, қаерга нима экишни ўзинг ҳал қиласан. Лекин катта масъулияти ҳам бор. Ҳамма сенга қараб туради. Сен ишончи оқлашинг, ҳар бир қарич ердан самарали фойдаланиб, мўл-кўл ноз-неъмат етказишинг керак. Акс ҳолда сенга ишонмай қўядилар.

Нажим ака ишончни оқлаш учун астойдил ҳаракат қилмоқда. У маъмурият билан тузилган шартномага мувофиқ ўзининг имкониятларини ҳисобга олиб ер олди. Бу ерга эрта куздан бошлаб алоҳида меҳр билан ишлов берди. Эрта баҳордан ишга киришди. Ерлар қиши билан кўпчиб, бўрсиллаб ётган эди. Силос учун маккажўхори экди. Арпа уруғини сепди. Ҳозир маккажўхоризор, арпазорларда бўлсангиз, экинлар гуркираб ўсаётганлигини кўрасиз. Меҳр, ихлос, тажрибанинг меваси бу!

Нажим ака карамдан ҳам мўл ҳосил етиштириш учун астойдил ҳаракат қилди. Кузда жўяклар олиб қўйилган эди. Маъмурият сара кўчат билан таъминлади. Вақтида экиб олди. Оби-тобида чопди, суғорди. Шартномага кўра ҳар гектаридан 22 тоннадан карам, 45 тоннадан арпа, 300 тонна маккажўхори силоси етказиб берилиши керак. Бу ҳосил, албатта, бўлади, дейди Нажим ака. Чунки биз ҳар гектар ерда мўлжалдаги кўчатни сақлаганмиз. Яганалаш, озиқлантириш ва суғоришни вақтида ўтказиб, ерларни бегона ўтдан тозалашга алоҳида эътибор бермоқдамиз. Шунинг учун ҳам ҳосилимизнинг мўл бўлиши кутилмоқда.

Ишбилармон, тадбиркор деҳқоннинг ўз сўзининг устидан чиқишига биз ҳам ишонамиз.

Т. ШЕРАЛИЕВ.

• *Яхши яшаш ва ишлашни ўрганайлик*

ФЕРМА ЭГАЛИК БЎЛДИ

Шу йилнинг 27 май куни вилоятдаги 10 та районнинг жамоа хўжаликлари, район агросаноат уюшмалари раислари, акционерлик жамиятларига талабгорлар Чиноз районидаги «Қизил Октябрь» жамоа хўжалигининг чорвачилик фермасига тўпландилар. Бу ерда чорвачилик тармоқларини акционерлик жамиятларвга айлантиришнинг афзалликлари ва йўл-йўриқлари юзасидан семинар ўтказилди.

Семинарда республика қишлоқ хўжалик вазирининг биринчи муовини А. А. Йўлдошев, вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси раисининг ўринбосарлари А. Умархўжаев, А. Тўлепов, Чиноз район ҳокими У. Умаров, район деҳқончилик саноат уюшмаси раиси У. Мирсобировлар иштирок этдилар.

Акционерлик жамиятларини тузиш бўйича бир қатор саволларга жавоблар берилди.

ЯНГИ акционерлик жамияти амалдаги қонун-қоидаларга асосан рўйҳатга олиниб, унинг Низоми тасдиқланди.

Жамият амалдаги қонунларга мувофиқ акциялар чиқаради. Бу акциялар қиймати инвентаризация даврида қайта баҳоланган маҳсулдор, ёш ва бўрдоқи моллар, техника, иморат, иншоот ва бошқа асосий воситалар қийматига баробар бўлади. Жамият наслчилик хўжаликларидан, бозордан ва аҳолидан пул ўтказиш йўли билан ва нақд пулга чорва моллари сотиб олиш ҳуқуқига эга.

«Қизил Октябрь» жамоа хўжалиги чорвачилик фермасида катта қулайликлар бор. Жумладан, фермада барча ишлар механизациялаштирилган. Лекин жамоа хўжалиги бир неча йиллардан бери ем-хашакни қарзга олади. Оқибатда ҳашаматли фермада моллар қантарилиб қолди, сутдан барака кетди, чорвадорларнинг даромадлари камайди. Моддий манфаатдорлик паст эди.

Худди шундай пайтда ферма хусусийлаштирилди. Ишлар бутунлай бошқача тус олди. 15 киши қисқаришга тушди, астойдил ишлайдиган 20 нафар одам қолди. Эндиликда ойлик маош бажарилган ишлар миқдори ва сифатига қараб берилади.

Аввалги лоқайдлик, ўзибўларчилик барҳам топди. Жамиятнинг ҳар бир аъзоси бу ерда ўзини ҳақиқий хўжайиндек ҳис этади, электр қувватини тежай бошладилар, битта чўпни ҳам нариберi қилишмайди. Хуллас, ҳамма ўз иши билан банд, фақат фойда келтиришни ўйлайди.

Жамият раиси М. Эрхўжаев шундай дейди:

— Бизга район ҳокимлиги, район деҳқончилик саноати уюшмаси, «Қизил Октябрь» хўжалиги бошқаруви яқиндан ёрдам беришмоқда. Биз шартнома тузиб, ем-хашак сотиб оляпмиз.

— Агар шартномани жамоа хўжалиги ёки акционерлик жамияти бажармаса, унда нима бўлади?

— Биз бир йилда 500 тонна сут, 40 тонна гўшт етиштиришимиз керак. Шунча маҳсулотга 1400 тонна озуқа бирлиги сарфланади. Ем-хашакни ўзимиз давлатга сотган маҳсулотлардан тушган пул ҳисобига оламиз. Агар хўжалик режани бажармаса сут пулини давлат харид нархида 150 фоиз қилиб ундириб оламиз. Агар биз бажармасак давлатга сотилмаган сутнинг пулини 120 фоиз миқдорида жамоа хўжалигига тўлаймиз.

Чиноз районида вилоятда биринчи бўлиб акционерлик жамияти тузилгани жуда яхши. Бу ишни табрикласак арзийди. Лекин у етарли ем-хашак базаси билан таъминланмас экан, бу соҳани кескин ривожлантириш қийин. Мўл-кўл озуқа тайёрлаш учун эса ер керак. Агар янги тузилган жамиятга ер ажратилса, унинг аъзолари ўз эҳтиёжларини ўзлари қоплаш имкониятларига эга бўлган бўлардилар. Маҳсулотнинг кўпайишига биринчи зарурий шарт ҳам озуқа эканлигини изоҳлашга ҳожат йўқ деб ўйлаймиз.

Хуллас, дадиллик билан хайрли ишга қўл урилган экан, уни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, амалий ёрдам бериш зарур.

Қ. ЭСОНОВ.

• *Холис фикр*

ҚИРҚ ДАРДГА ДАВО

ҚОСИМ бобонинг невaралари шаҳардан музқаймоқ олиб келишди.

— Бобо, манг, енг...

— Еявер, болам, розиман. Ош бўлсин. Бизлар ёшлигимизда тўйиб олганмиз.

— Сиз ёш бўлган пайтда ҳам музқаймоқ бўлармиди?!

— Ҳа, бўларди. Бироз бошқачароқ бўларди. Қишда онамиз муштдек қорни думалоқ қилиб, устига тут шинни қўйиб берардилар. Сенлар ейдиган «музқаймоқ»дан қолишмасди.

— Шоколад ҳам бўлармиди?

— Ҳа, тутмайиз, тут қоқи, тут мураббо...

Бобо «эртак» айтаяпти, бола оғзи очилиб тинглаяпти, қўлидаги музқаймоқ эриб, этагига томаяпти. Ҳа, тутмайиз, тутқоқини кўрмаган-да!

Шаҳар болалари эмас, қишлоқ болалари орасида ҳам беш-олти йилдан буён тутни кўрмаганлари йўқ эмас. Вилоятимизда умуман тут дарахтлари, майдонлари кўпайиб бораётгани билан тут ҳосили камайиб кетаётганлиги ҳеч кимга сир эмас! Чунки, ҳосил берадиган пайванд тутлар эмас, асосан пилла қуртига озуқа бўладиган сербарг тутлар кўпайтирилмоқда.

Янгийўл, Чиноз, Оққўрғон, Тўйтепа бозорларига шотут чиқмаганига кўп йиллар бўлиб қолди. Тошкентнинг «Октябрь», «Олой» деҳқон бозорларида ҳам ўтган йили шотут жуда кам бўлди. Илгари челаклаб сотиладиган бу тутлар эндиликда банка ва стаканда сотилмоқда. Ҳолбуки, бу мўъжизакор меванинг ноз-неъмат бўлишидан ташқари қирқ дардга даволиги, у инсон танасидаги қонни тозалаб, ҳатто янги қон ҳам ҳосил қила олишини фан тасдиқлаган. Луқмони Ҳаким, Абу Али ибн Синонинг насиҳатларини қулоқларига сингдирган ота-боболаримиз тутнинг шу ҳосиятини билганлари учун ҳам дара, сой бўйларига, юртимизнинг инсон қадами етган ҳамма жойларига тут экиб, пайвандлаб кетганлар. Самарқандлик олим И. А. Рисаев ҳам тутнинг энг яхши «табиб», дори-дармон эканлигини илмий асарида ёзиб қолдирган.

Ҳа, ота-боболаримиз тут мевасини кўзга «тўтиё» қилишган. Тут меваси кишининг бутун вужудини яйратиб боришини, билакка куч, белга қувват, танга дармон бахш этувчи шифобахш шарбат эканини аждодларимиз яхши билишган. Уларнинг марварид тут, балх тут, шотут, хасаки тут сингари навларидан жаннатмакон боғлар яратишганини ҳавас билан эслаш мумкин. Улар ширин-шарбат тут меваларини тўйиб-тўйиб тановул этишган. Бундай дарахтлар деярли ҳар бир ҳовлида ўстирилган, тут пишиғида сайиллар ўтказилган.

Бироқ мана шундай тутзорлар ҳозирда ҳам бор деб бaралла айта оламизми?! Ўша анъаналарни давом эттиряпмиз, деб фахрланишга ишончимиз комилми?! Нега тут ҳосили, шотутларимиз камайиб кетяпти, биз буни шу кеча-кундузда эслаётганлигимизнинг боиси бор, албатта.

Хўш, бу борада Ўрта Осиё ипакчилик илмий-тадқиқот илмгоҳида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Тутчилик — ипакчиликнинг муҳим тармоғи бўлиб, тут кўчатлари ариқ бўйларига, йўл ёқаларига, ҳовли участкасининг чеккаларига экилади,— дейди илмгоҳнинг тут селекцияси ва генетика бўлими бошлиғи, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган пиллакор Одил Пўлатов, — Тут дарахти барги ипак қуртининг пилла ўраши учун ягона озуқа ҳисобланади. Бугунги кунда унинг «Ғалаба», «Зарифтут» каби юқори ҳосилли навлари яратилган. Тут дарахти икки хил-қора ва оқ кўринишда бўлади. Қора шотут дарахти апрелда тўпгул бўлиб гуллайди, меваси июнь ойида пишади. Улар нордон, хушбўй, сувли бўлиб, қўнғир тусга эга. Оқтут эса қора тутга қараганда 20—30 кун олдин етилади. Тут меваси Марказий Осиё районларида, Ҳиндистон, Ироқ, Афғонистон ва Туркия каби мамлакатларда асосий озуқа ҳисобланади. Айниқса, шотут жуда шифобахш, ҳафақон, қанд диабети, ангина ва бошқа касалликларини даволашда ишлатилади. Тутнинг барг ва пўстлоғидан халқ табобатида юрак, қон томирларининг фаолияти бузилганида, пешоб ҳайдовчи восита сифатида фойдаланилади. Бизнинг илмгоҳда саккиздан зиёд юқори ҳосилли тут навлари ишлаб чиқаришга тавсия этилди. Шулардан тожик уруғсиз нави, «Пионер», «Замородний», «Манкети» навлари Тошкент вилояти хўжаликлари учун районлаштирилган. Бу навли тут барглари билан боқилган қуртлар юқори сифатли пилла ҳосили бериши билан бирга меваси жуда шириндир.

Осиё ипакчилик илми

...Ҳа, илмгоҳда олиб борилаётган ишлар яхши, албатта. Бироқ мевали тут дарахтларини ўстиришга келганда аҳвол бирмунча бошқачароқ. Тошкент вилоятида марварид тут, балх тут, шотут, «Ғалаба», «Зарифтут» каби навларни кўпайтириш ва пайвандлаш тавсиялари ишлаб чиқилмоқда. Бироқ бу тавсиялар жуда суст амалга оширилмоқда.

Яна бир истак. Вилоятимизнинг Паркент ва Бўстонлиқ районлари ҳудудида тутзорлар барпо этиш учун шароитлар мавжуд. Ана шу районларда шундай боғлар яратиш йўлга қўйилса дастурхонимизни қирқ дардга даво бўлмиш шифобахш неъмат билан бойитишга муносиб улуш қўшилган бўларди. Бу ҳақда жиддий ўйлаб кўриш вақти келди.

А. ФОЗИЛОВ.

ҚУТЛУҒ ТЎЙ

ЎЗБЕКИСТОН «Вторчермет»и (иккиламчи қораметаллар бошқармаси) 50 ёшга тўлди. Шу муносабат билан «Вторчермет»нинг Сирғали иккиламчи металлар корхонасида юбилей тантанаси бўлиб ўтди. Ушбу анжуманга Мустақил Ҳамдўстлик Давлатлари металлургия саноатининг раҳбарлари, Москва, Ленинград, Новосибирск ва бошқа шаҳарлардан меҳмонлар ҳам ташриф буюришди.

Юбилейга Марказий Осиё мамлакатлари, Республикамиз вилоятлари «Вторчермет» цех, бўлимларнинг раҳбарлари ҳам таклиф этилди.

Тантанада хўжалик ҳисобидаги «Вторчермет» бошқармаси бошлиғи, Ўзбекистон металлургия заводи директор ўринбосари Э. Аҳмедов бошқарманинг 50 йиллиги хусусида маъруза қилди. Ўзбекистон металлургия заводи директори А. М. Анохин, Ўзбекистон металлургия саноати концерни раиси П. Мақсудов ҳамда МДҲ мамлакатларидан келган меҳмонлар «Вторчермет» ходимларини улуғ айёмлари билан қизғин қутладилар.

«Вторчермет» тармоғида узоқ йиллар самарали меҳнат қилган бир гуруҳ ходимлар Ўзбекистон металлургия корхонаси, Ўзбекистон металлургия саноати давлат концерни, «Вторчермет» бошқармасининг Фахрий ёрлиқлари, пул ва қимматбаҳо совғалари билан мукофотландилар.

Юбилейда Ўзбекистон санъат усталари хизматда бўлишди. Меҳмонлар ва бу ерда ҳозир бўлганлар байрам дастурхонига таклиф этилди.

МДҲ мамлакатларидан келган меҳмонлар «Еттинчи осмон» телеминорасида бўлишди, Тошкент шаҳрининг тарихий, диққатга сазовор жойлари, Мустақиллик майдонини кўздан кечирдилар.

Т. УСМОНОВ.

● ЯНГИЙЎЛДАГИ Абу Али ибн Сино номидаги медицина билим юртида ўқитиш ишлари янгича талаблар даражасида олиб борилаётганлиги туфайли битирувчилар малакаси юқори бўлмоқда. Машғулотлар замонавий техника воситалари ёрдамида кўрик-мусобақа шаклида ўтаётганлиги талабалар ўртасида катта қизиқиш туғдирмоқда. Билим юрти даволаш муассасалари билан ҳам мустаҳкам алоқа ўрнатган. Бўлажак медицина ҳамширалари ва фельдшерлар машғулотларини Тошкент вилояти даволаш муассасаларида ўтказишади. Суратларда: К. Юсупова талабалар билан амалий машғулот пайтида (чапда пастдаги сурат); З. Абдурасулова жарроҳлик машғулотида (юқорида); шахмат тахтаси устидаги «жанг»лар ҳамиша кескин ўтади.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ суратлари. (ЎзА).

НОМИ АБАДИЙЛАШТИРИЛАДИ

Ажойиб ташкилотчи, меҳрибон раҳбар бўлган, марҳум Турғун Ражабовни вилоятимиз жамоатчилиги ҳурмат билан эслайди. У катта обрўга эга эди. Чунки, Т. Ражабов ўзининг бутун онгли ҳаётини қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга, умрининг охирги йилларида эса касаба уюшмаси фаолиятини жонлантиришга бағишлади.

Бу йил ноябрь ойида ана шу эл эъзозлаган фарзанднинг таваллудига 70 йил тўлади. Шу муносабат билан жамоатчилик унинг хотирасини абадийлаштиришга қарор қилди. Бўка районидаги унинг номи берилган Т. Ражабов номли жамоа хўжалигида юбилей тантанасини ўтказиш мўлжалланди. Бу ҳайрли тадбирни ўтказиш бўйича ташкилий қўмита тузилди ва у ўз ишини бошлаб юборди.

Бир қатор тадбирлар белгиланди. Хўжаликда унинг бюстини ўрнатиш, музей ташкил қилиш, шунингдек, Т. Ражабовнинг ҳаёти ва меҳнат фаолиятига бағишланган илмий-амалий анжуман ўтказиш, у билан бирга ишлаган ҳамкасблари, дўст-биродарлари ҳамда оила аъзолари билан учрашувлар ташкил этиш, видеофильм яратишга қарор қилинди. Албатта, бу тадбирларни амалга ошириш маълум сарф-ҳаражатларни талаб этади. Т. Ражабов номли жамоа хўжалиги, Бўка тумани ҳокимлиги, хўжалик ташкилотлари, касаба уюшма қўмиталари ўз ҳиссаларини қўшиш истагини билдирдилар. Тушадиган маблағларни жамлаш мақсадида касаба уюшмаси вилоят қўмитасида ҳисоб рақами очилди:

Узпрофбанк ФМО 172682116 касаба уюшмаси бюджети ҳисоб рақами 000695928 кор. ҳисоб рақами 700161528.

Биз ҳайрли ва савобли ишни амалга оширишда кенг жамоатчилик ўз ёрдамини аямайди, деб умид қиламиз.

* Футбол *

БИРИНЧИ ДАВРА ЯКУНЛАНМОҚДА

● РЕСПУБЛИКА миллий биринчилиги олий табақа қатнашчилари бугун бўлиб ўтадиган 13-тур ўйинларидан сўнг яна иккитадан ўйин ўтказишгач, биринчи даврага якун ясалади.

Ўтган жума куни Марказий ҳарбий спорт клуби — «Чирчиқ» жамоалари ўйини билан 12-тур баҳслари ниҳоясига етди. Бунда армиячиларнинг қўли баланд келди. Улар кескин курашда 3:2 ҳисобида ғалабага эришдилар.

Бугун 13-тур ўйинлари ўтказилади. Вилоятимиз вакиллари — «Политотдел» Нукусда «Орол» меҳмони бўлса, «Чирчиқ» ўз майдонида мусобақа пешқадамларидан бири — Фарғонанинг «Нефтчи» жамоасини қабул қилади. Тошкентнинг «Пахтакор» футболчилари эса Бухорода «Нурафшон»га қарши ўйнайдилар.

Командаларнинг бугунгача бўлган турнир жадвалидаги аҳволи қуйидагича:

Жамоалар	Тўплар	Очколар
«Пахтакор»	30—10	20
«Нефтчи»	28—9	19
«Навбаҳор»	18—10	17
«Сўғдиёна»	17—9	15
«Наврўз»	21—14	14
«Нурафшон»	21—13	13
МХСК	17—20	12
«Темирйўлчи»	8—10	11
«Янгиер»	16—21	11
«Политотдел»	19—21	10
«Косонсой»	10—15	10
«Орол»	14—22	9
«Динамо»	8—17	9
«Шифокор»	11—32	8
«Чирчиқ»	15—23	7
«Трактор»	7—14	7

ШИФОКОРЛАР МАҲАЛЛАДА

Пойтахтимиздаги «Чилонзор» маҳалласи хотин-қизлар қўмитаси ташаббуси билан яқинда қизиқарли кеча ташкил қилинди. Унда шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси ва Чилонзор район соғлиқни сақлаш бўлими ходимлари маҳалла аҳли ҳузурида меҳмон бўлиб, уларни қизиқтирган кўпдан-кўп саволларга жавоб бердилар.

— Бугунги кунда ҳукуматимиз, шахсан Президентимиз ёш авлоднинг соғ-саломат улғайиши, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш борасида астойдил қайғурмоқда,— деди учрашувда сўзга чиққан Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси бошлиғи Қ. Ризаев.— Ана шу мақсадларда «Соғлом авлод учун» орденининг ҳамда жамғармасининг ташкил этилиши айни муддао бўлди. Биз шифокорлар келажагимиз бўлган ёш авлод саломатлиги учун қўлимиздан келган барча ишларни қиламиз. Лекин, кўп ҳолларда ота-оналардаги бепарволик, болани тез-тез шифокор назоратидан ўтказиб туришга ҳафсаласизлик қилиш ҳоллари ҳам учрамоқда. Бизда дардни даволашдан кўра, унинг олдини олиш осон, — деган гап бор. Шунинг учун ҳар бир оила фарзанди ҳақида, унинг саломатлиги ҳақида бепарво бўлиши, ҳафсаласизлик қилиши ёмон оқибатларга олиб келишини унутмаслиги керак.

Шундан сўнг учрашувга ташриф буюрган кўп болали оналар, ёш ота-оналар фарзандларнинг соғ-саломат ўсишлари учун нималарга риоя қилишлари кераклиги, шунингдек болалар орасида кўп учрайдиган хасталиклар, дори-дармонлар тақчиллиги сезилаётган бугунги кунда доривор гиёҳлардан қандай фойдаланиш мумкинлиги ҳақида саволлар бердилар. Район соғлиқни сақлаш бўлими фаолияти хусусида, ўзларига хизмат кўрсатувчи поликлиника ёки шифохоналар иши ҳақида фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Район соғлиқни сақлаш бўлими бошлиғи Алишер Нурмуҳамедов, район «Саломатлик» маркази бош врачи Дилором Насриддинова ва бир қатор мутасаддилар ўзларига тааллуқли саволларга жавоб бердилар.

Д. ОРИПОВА.

ИККИНЧИ ҲАЁТ

УЛУҒ ВАТАН УРУШИ ҚАТНАШЧИСИ, II ва III- ДАРАЖАЛИ «ШУҲРАТ» ОРДЕНЛАРИ СОҲИБИ ЧИНОЗЛИК СОБИҚ ЖАНГЧИ ФОЗИЛ МИРЕҚУВОВ ҲИКОЯСИ

1942 йил, декабрь. Уруш бошланганига бир йилу, 5 ой бўлган. Ўша йили ўнинчида ўқирдим. Ўқитувчиларнинг кўпчилиги урушга кетган. Қаёққа қараманг, «Ҳамма нарса — фронт учун, ғалаба учун» шиори кўзга ташланарди. Ҳали уруш нималигини билмаймиз. Ҳаёлимизда фашистларни қуваммиз, ўзимизни қаҳрамонлардек ҳис этамиз.

Ёлғиз ўғилман. Отам ишчи батальонда. Кўнгилли бўлиб фронтга ёзилганимни онам билмайди. Лекин барибир айтишим керак... Ниҳоят онам билан хайрлашдим. Ойим: «Ўғлим, шу нонни бир тишлаб бергин, қайтгунингча бағримда сақлайман», деди. Нонни тишладим...

Жиззах станциясида ҳаммаёғи қора мойга беланган, озиб-тўзиб кетган отамни кўрдим. Қучоқлашиб кўришдик. «Сен ҳам кетяпсанми? — дедилар титроқ овозда.— Майли, ой бориб, омон қайт».

Бизни Туркманистоннинг Байрамали шаҳрига олиб келишди. Шу ерда ўқидик.

Ўқишни битириб, ефрейтор унвонини олдик. Яна поездда ортга қайтдик. Йўлда, Олмазорга келганда паравоз сув олиш учун тўхтади. Шу ерда менинг келишимни уч-тўрт кундан бери кутаётган ойим билан кўришдим. Қарангки, у киши яқин орадаги чойхонада ётиб, йўлимни пойлаган экан.

Поездимиз Куйбишев шаҳрида олти соат туриб қолди. Станцияда эвакуация қилинганларни Ўзбекистонга олиб кетаётган поезд ҳам турган экан. Олдимизга бир кўзини дока билан боғлаган украин йигит келди. Шапкасини қўлига олиб, бирдан йиғлаб юборди. Ҳаммамизни қучоқлаб, бағрига босди:

«Сизлар Ўзбекистондансизлар. Сизларни очиқ кўнгил, меҳмондўст, деб эшитганман. Мана, бу вагонда ота-онасидан ажралган болалар, қариялар бор. Усмон Юсупов таклифи билан юртингизга кетаяпмиз».

Йигитнинг номи Даниил бўлиб, Житомирдан экан. Немислар ота-онасини ўлдиришибди, синглиси Зинани Германияга олиб кетишибди. Бояқиш уларни эслаб, унсиз йиғлайди, фашистларни аяманг, аёвсиз қиринглар», дейди.

Фронтга кетаётиб, йўлда кўрганларимизни эсласам, ҳали-ҳали юрагимда оғриқ туради. Касофат уруш одамларнинг тинчини, ҳаловатини ўғирлаган эди, болалар болалигини унутишганди. Кўз олдимиздан «лип-лип» ўтаётган қишлоқлар қандайдир хомуш, жунжикиб тургандек туюларди...

Шундай қилиб, бизни 1-Украина фронти, 3-гвардиячи Армия, 25-дивизия, 79-батальон, 1-рота, 2-взводга топширдилар. Бундан сал нарида немислар жойлашган экан. Ҳар дақиқада ҳужум қилиб қолишлари мумкин эди. Шунинг учун ҳушёр турардик. Дивизия разведкачилари душманнинг мудофаада жойлашган кучларини аниқлашарди. Снайпер бўлганлигим учун менга ҳам шундай топшириқ берилди.

Тонг маҳали эди. Снайпер милтиғи билан ўрмалаб бориб, тепалик ортига жойлашиб олдим. Фашистларнинг овозлари эшитилиб турарди. Мен уларнинг мудофаа чизиғини дафтарга туширдим, ўт очиш нуқталарини аниқладим. Орқага қайтишим мумкин эмас, сезиб қолишади. Қош қорайгунча кутдим. Бир маҳал уч-тўрт немис мен томон келабошлади. Улар ўтиб кетгач, яна бирининг келаётганини кўрдим. Орқасидан сездирмай бориб, бошига қўндоқ билан урдим, хушсиз йиқилди, қўлларини боғлаб дивизияга олиб келдим. Мен қўлга киритган маълумотлар жуда муҳим экан, ташаккурнома эълон қилишди, эртасига эса III-даражали «Шуҳрат» ордени билан тақдирлашди.

Мудофаа чизиғи ёриб ўтилди. Биз ғарбга қараб немисларни қувиб кетдик...

Польшада бизни немислар зулмидан қутилган аҳоли нон-туз билан кутиб олди. Улар фашистларнинг ваҳшийликларини сўзлаб беришди.

Фашистлар Висла дарёси кўпригини бузиб, ўзлари нариги соҳилга ўтиб олишган экан. Лекин орқага қайтиш мумкин эмас. Ўрмондан дарахт кесиб, сол ясадик. Дарёдан ўтаётганимизда момақалдироқ гумбурлаб, чақмоқ чақа бошлади. Бизни пайқаб қолишди. Пайдар-пай отилаётган снарядлар шундоққина ёнимизда портларди. Портлашлар натижасида ҳосил бўлган кучли тўлқин солимизни тўнтариб юборди. Мен бир амаллаб қирғоққа сузиб чиқдим. Анчагина беҳол ётдим. Ўзимга келиб, қарасам душман турган соҳилга чиқиб олган эканман. Бироздан сўнг қуролдошларимиз ҳам етиб келишди. Душман бизларни ҳамон нариги соҳилда деб, диққатини шу томонга қаратганди. Пулемётчи фриц ҳам бизни пайқамади. Дўстим билан таппа босдик. Бояқиш қўрққанидан бақириб юборди. Қисқа отишувдан сўнг енгиб чиқдик.

Польшадаги жангларда кўрсатган хизматларим учун яна II-даражали «Шуҳрат» ордени билан тақдирландим. Армиямиз қошида ташкил этилган тўрт ойлик офицерлар тайёрлаш курсини битириб, 3-гвардиячи Армия, 253-дивизия, 79-полкка взвод командири этиб тайинландим.

Урушда 3 та орден, 5 та жанговар медаль, бир талай ташаккурномалар олдим. Ғалабадан сўнг мени Ҳарбий Академияга ўқишга юбормоқчи эдилар. Лекин онлавий аҳволим тўғрисида ариза бериб, ўқишга бормайдиган, уйга кетадиган бўлдим.

Урушдан сўнг иккинчи ҳаётим бошланди, узоқ йиллар ўқитувчилик қилдим, илмий бўлим мудири, директор бўлдим. Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси нишони, республика Олий Кенгаши фахрий ёрлиғи билан тақдирландим. Ҳозир район уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши аъзоси, район халқ маорифи бўлимида уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши раисиман. Турмуш ўртоғим Муҳаббат билан етти фарзандни тарбиялаб, маълумотли қилдик. Бир талай невараларимиз, чевараларимиз бор.

Ўзбекистон ҳукумати биз уруш фахрийларига ҳамиша эътибор бериб келмоқда. Бу ғамхўрликка жавобан ҳар биримиз бутун кучимизни мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, ёшларни юртимизга садоқат руҳида тарбиялаш ишига сафарбар этамиз.

Фозил МИРЕҚУБОВнинг ҳикоясини оққа кўчирувчи:

Эсон ҚОСИМОВ.

● *Бир шингил табассум*

БИЛАҒОН

ОНАСИ Майкни 1-синфга ўқишга олиб борди.

Ўқитувчи:— Майк, сен санашни биласанми?

Майк:— Биламан! Санайми? Бир, икки, уч, тўрт, беш, олти, етти, саккиз, тўққиз, ўн, валет, туз, карол, дама!

●

КИМ КАСАЛ?

ДАРСДА ўқитувчи деди:
— Болалар, қуйидаги гапларни дафтарингизга ёзиб боринг: «Мен касалман. У касал. Улар касал...»

Ўқувчилар:— Гапни чўзмасдан «Ҳамма касал» деб ёзақолайлик!

●

ГАП РУЧКАДА...

— Дик, менга ручкангни бериб тур, илтимос!

— Ўзингда ручка бор-ку, нега унда ёзмайсан?

— Чунки менинг ручкам жуда кўп хато қилаяпти-да?

●

ҲОЗИРЖАВОБ

Ойиси:— Мэри, нима учун кўйлагинг бунчалик кир? Мени ҳеч кир кўйлакда кўрганмисан?!

Мэри:— Ойи, мен сизни кичкина қиз эканлигингизда ҳеч кўрмаганман!

● ЗАНГИОТА ХАБАРЛАРИ ●

● Ҳозир қаерда, ким билан гаплашманг, ёнилғи маҳсулотларидан бўлган бензиннинг танқислиги, унинг нархи кун сайин ошиб кетаётганлиги ҳақида гапиради. Шу боисдан Хонободдаги 2-автомобилларни созлаш корхонасида автобусларни газ билан юришга мослаштирадиган технология йўлга қўйилди.

— Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, — деди корхона раҳбари Жалол Салоев. — «ЛАЗ» типидаги автобусларнинг моторини газ билан ишлашга мослаштириш учун 285 минг сўм маблағ кетар экан. Ҳозирда ана шундай автобусларнинг дастлабки туркуми йўлга чиқарилди. Бугунги кунгача корхонага 150 дан ортиқ буюртма тушди.

Бундай қараганда, автобусларни газ билан ишлашга мослаш янгилик эмасдек туюлади. Чунки авваллари ҳам газ билан ишловчи автобусларни учратиш мумкин эди. Лекин бу иш кичик корхоналарда амалга оширилмоқда эди. Автобусларни газ билан юришга мослаштиришнинг заводда амалга оширилиши кўплаб буюртмаларни вақтида бажариш имконини бермоқда.

● Чиғатой-Оқтепа қишлоқ Кенгаши ҳудудидаги Ёқуб Зияев номли маҳалладан жуда кўплаб йигитлар Улуғ Ватан уруши жантгоҳларидан қайтмадилар ёки бедарак кетдилар. Жумладан Жўра Дадабоев, Қаршибой Зуфаров, Абдурауф Қаюмов каби 13 нафар жасур ўғлонлар ҳали куёвлик либосини кийишга ҳам улгурмаган навқирон ёшда эдилар. Яқинда маҳалла фаоллари ана шундай қаҳрамон йигитлар номини абадийлаштириш мақсадида маҳалладаги 13 та кўчага улар номини беришга қарор қилдилар.

● Зангиота қишлоғидан жуда кўплаб республикамизга таниқли кишилар, олимлар, раҳбарлар етишиб чиққан. Ана шундай кишилар ташаббуси, саъй-ҳаракатлари билан «Зангиота истиқболлари» жамғармаси ташкил этилган эди. Ушбу жамғармани ташкил этишдан мақсад шу ҳудуддаги иқтидорли ёшларни аниқлаб, уларни камол топтириш, ўқиш учун уларга зарур шарт-шароитларни яратиб беришдан иборат эди. Техника фанлари доктори Иброҳим Ҳабибуллаев эса жамғарма раиси этиб тайинланган эди. Яқинда ана шу жамғарманинг навбатдаги йиғилиши бўлиб, унда амалга оширилаётган ишлар ҳақида гап борди. Шунингдек, иқтидорли болалар ўқийдиган физика, математика фанларини чуқур ўргатувчи 33-мактаб учун зарур маблағлар ажратишга қарор қилинди.

Ўзбекистон Фанлар академиясининг физика-математика институтидан домлалар келиб дарс ўтувчи бу билим даргоҳида келажакда кўплаб таниқли олимлар чиқишига умид қилинмоқда.

Н. ҚОДИРОВ.

БИЛИМ ВА МАҲОРАТ КЎРИГИ

Ўзбекистон дефектологларининг халқаро уюшмаси тузилганига ҳали кўп бўлганича йўқ. Қисқа вақт ичида у қатор ибратли ишларни амалга оширишга эришди. Яқинда уюштирилган дефектолог-ўқитувчиларнинг вилоят танлови ҳам энг яхши тадбир сифатида кутилган самарани берди.

Уюшма билан Тошкент вилояти халқ таълими бошқармаси ҳамкорлигида ташкил этилган бу ўзига хос билим ва маҳорат кўригида энг илғор деб топилган 25 нафар дефектолог-ўқитувчи ўзаро беллашди. Улар танловга ҳар томонлама пухта тайёргарлик кўришди. Уларнинг мустақил равишда ҳозирлаган қўлланмалари, эртаклари имтиҳонда яхши баҳо олди.

Янгийўлдаги 18-мактаб-интернат ўқитувчиси Т. Шегай ясаган асбоблар зарур техника воситаси сифатида эътибор топди. Унинг кўп йиллик тажрибасига таяниб, амалга оширган бу маърифий янгилиги танловда ҳамкасблари орасида қизиқиш уйғотди.

Олмалиқдаги ихтисослашган билим ўчоғининг дефектолог-ўқитувчиси Ж. Маҳмудова ўз касбининг моҳир устаси эканлигини тўла намоён этди. Шу сабабли бу зиёкор жиддий синовнинг ғолибларидан бири деб топилди.

Ўртачирчиқ районидаги 124-ёрдамчи мактабдан М. Баратова билан Чирчиқдаги 23-мактабдан И. Следковалар ҳам кўрик ғолиблари қаторидан ўрин олишди.

А. АЛИЕВ.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:
ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.
АХБОРОТ, ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Эълон ва билдирувлар кечиктирилмай чоп этилиши кафолатланади.
● Факт ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар.
● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар Бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000094. Буюртма Г—277. 29905 нусхада босилди, ҳажми—2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 20.00